16 NİSAN 1964 FİYATI : 1 LİRA

AKİS

HAFTALIK AKTÜAL ... ASI

SEDAT ÇUMRALI

Bir Savaşın Başlangıcı

AKİS

Sayı: 512 Cilt: XXIX Yıl: 10

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Sahibi
Mübin Toker

Yazı işleri Müdürü
Kurtul Altuğ

Bu sayıda Yazı Kurulu
İç Haberler Kısmı: Metin Toker, Güneri Civaoğlu, Teoman Erel, Egemen Bostancı, Tarık Kaktaç (İstanbul). Seyfi Özgenel (İzmir) — Dış Haberler Kısmı: Halûk Ülman — Magazin Kısmı: Jale Candan. Tüli Sezgin. Bihin Anter. Hüseyin Korkmazgil — Musiki: Daniyal Eriç — Tiyatro: Naciye Feyzi, Lûtfi Ay — İş Alemi: Fasih İnal

Resim
Ali Parmakerli

Fotoğraf
Sungar Taylaner

Klişe
Doğan Klişe Öz Atölyesi
Tel : 11 70 15

Yazı işleri
Rüzgârlı Sokak No 15/3
Tel: 11 89 92

İdare
Rüzgârlı Sokak No: 15/1
Tel: 10 61 96

Abone Şartları
3 aylık (12 nüsha) 10.00 lira
8 aylık (25 nüsha) 20.00 lira
1 senelik (52 nüsha) 40.00 lira

İlân şartları
Santimi 30 lira
3 renkli arka kapak 1500 lira

AKİS Basın Ahlâk Yasasına aymayı taahhüt etmiştir.

Dizildiği ver
Rüzgârlı Matbaa

Basıldığı yer
Hürriyet Matbaası
Ankara

Basıldığı tarih
9.4.1964
Fiyatı 1 lira

Kendi Aramızda-

Sevgili AKİS Okuyucuları

Bu hafta iki büyük konu, Türkiyede bütün dikkati üzerlerine çekti: Kıbrıs ve zararlı cereyanlarla mücadele! Elinizde tuttuğunuz AKİS, bu iki konuda size bütün anahtarları vermek gayesiyle hazırlanmıştır. Bir yandan Kıbrısta Başpiskoposun çok taraflı bir, andlaşmayı tek taraflı olarak feshetmeye kalkmasıyla beliren durum, diğer taraftan Türkiyenin tutumundaki değişiklik hafta içinde dünyada ve Türkiyede geniş akislere yol açmıştır. Makariosun, Birleşmiş Milletler Kuvvetleri Adadayken ve U'Thant'ın arabulucusunun gözleri önünde giriştiği yeni manevra bazı kimseleri hayrete düşürmüştür. Bu manevrada niçin hayret edilecek bir nokta bulunmadığı, bu haftaki KIBRIS OLAYLARI sayfalarımızda açıklanmaktadır. O sayfalar okunduğunda görülecektir ki Papaz, uzun vadeli bir programı safha safha gerçekleştirmeye çalışmaktadır ve gerçekleştirebileceğine inanmaktadır.

Ancak AKİS bu hafta. Türkiyenin ellerinin armut devşirmekte olup olmadığı sualinin de cevabını vermektedir. Geçen haftaki başyazısı büyük alâka uyandırmış bulunan Metin Toker bu sayıdaki "Haftanın İçinden" sütununda türk-yunan münasebetlerine verilecek yeni düzenden bahsetmektedir. İlk adımları atılmış olan bu düzenin nasıl bir şekil alacağı Metin Tokerin bu haftaki başyazısında hiç bir tereddüde mahal bırakmayacak tarzda belirtilmektedir.

Zararlı cereyanlarla mücadele, haftanın dikkati üzerine çeken ikinci bir hadisesidir. Bu sayıdaki Kapak Adamımız Adalet Bakanı Sedat Çumralıdır. Sedat Çumralı, görevi dolayısıyla, bu mücadelenin kanuni çerçevesini hasırlayan kimsedir. YURTTA OLUP BİTENLER kısmımızda "Rejim" başlığı altında yayınlanan yazıda hem gericilerin, hem de komünistlerin nasıl bir gayret içinde bulunduklarına dair hiç bir yerde çıkmamış esaslı bilgiler ve örnekler bulunacaktır.

Bu hafta gene dünyada akis uyandıracak yazı "AKİS'in Yazı Serisi"dir. Okuyucularımız arasında bu serinin ilk yazılarını kaçırmış bulunanlar varsa, onların süratle mecmuamıza müracaat., edip koleksiyonlarını tamamlamalarını rica ederiz.

AKİS

içindekiler

Günlerin getirdiği

Yurttan Akisler

Muammer Erten
Konuşma saati

Sanayi — Maden Hurdacılığı Anonim Şirketi Genel Kurulu bundan İki hafta kadar önce toplanarak Kendi kendisini fesih kararı aldı. Karara gerekçe olarak da şirketin, kuruluş amaçlarına uygun olarak çalışmadığı gösterildi.

Oysa ortaklığın kuruluş, amacı, kuruluş statüsünün 5. maddesinde de gösterildiği gibi, Türkiyedeki mâdeni hurdaların îktisadî bir şekilde değerlendirilmesini sağlamaktır ve şirket yıllardan beri bu amacı gerçekleştirecek şekilde faaliyet göstermektedir.

Sanayi alanında zayıf bir ülke olması sebebiyle Türkiyede mâdeni hurdalar gerek yedek parça ve gerekse malzeme bakımından büyük değer taşımaktadır. Hurdanın değerlendirilmesi iki kısımda mütalâa edilebilir:

1 — Demir ve çelik istihsâl eden işletmelerin izabe ihtiyaçlarının karşılanması,

2 — Piyasanın yedek parça ve malzeme ihtiyaçlarının karşılanması.

İşte Maden Hurdacılık T.A.O. bu iki işi birden yapmakta ve hurdaların spekülatörlerin eline geçmesini önlemektedir. Zira Türkiyede tahassül eden hurda, miktarı ihtiyacın çok altındadır ve spekülâsyonu önlemek üzere, devletin mutlaka müdahalesi gerekmektedir. Bu amacı gerçekleştirmek üzere 1955 yılında kurulmuş bulunan şirket, İktisadî Devlet Teşekküllerinin elindeki hurdaları Sanayi Bakanlığı tarafından her üç ayda bir tasdik olunan fiyatlar üzerinden satın almakta ve bunları ihtiyaç sahiplerine devretmektedir.

Maden Hurdacılığı Anonim Şirketi kuruluşundan bu yana geçen sekiz yıl içinde 200 bin ton civarında hurda maden mübayaa etmiş, bunun 100 bin tonunu Demir Çelik İşletmeleri ile Makine Kimya Endüstirisi Kurumuna. 100 bin tonunu da yedek parça ve malzeme olarak özel sektöre satmıştır. Bu ise en azından 100 bin tonuk yedek parça ithalinin önlenmesi demektir ki, böylece sağlanmış bulunan döviz tasarrufu ortadadır. .

Şirketin başlıca özelliğini, bilançosunu her yıl karla kapatması teşkil etmektedir. Sadece 1963 yılı içinde sağlanan kâr 3 milyon 78 bin liradır. Ayrıca 8 yıl içinde ortaklarına dağıttığı kâr miktarı ise 28 milyon 500 bin lirayı bulmaktadır.

İki hafta önce alınan garip fesih kararından - karar gariptir, çünkü bu rakkamlardan sonra şirketin kuruluş amacına uygun çalışmadığını iddia etmek imkânsızdır - sonra İktisadî Devlet Teşekkülleri bir keşmekeşe girecek, ve bu teşekküllerin elinde kalan hurdalar, sağlam bir sisteme göre değerlendirilmeden haraç mezat piyasaya sürülecektir.

Kararın bir diğer garip yönü de, Genel Kurulun fesih yetkisini haiz olmayışıdır. Zira 21 Mart 1964 tarihin-

de yürürlüğe giren 440 sayılı kanuna göre bu yetki doğrudan doğruya Bakanlar Kuruluna tanınmıştır.

Şimdi şirket çevrelerinde, bu fesih kararı ile ilgili olarak, ellerindeki hurdaları, kanunen mecbur olmalarına rağmen, Maden Hurdacılığı Anonim Şirketine devretmemiş bazı İktisadî Devlet Teşekkülleri yöneticilerinden bahsedilmekte ve özellikle Makina Kimya Endüstrisi Kurumu Genel Müdürü Selâhattin Şambaşoğlunun adı üzerinde durulmaktadır.

Bilindiği gibi Şambaşoğlu, başında bulunduğu müessesenin elindeki hurdaları bir kapkaç sistemi içinde satışa çıkarmış ve doğrusu istenirse, hiç bir reaksiyonla karşılaşmamıştır. O günden beri Sanayi Bakanı Muammer Ertenden ne bir ses, ne de bir. nefes... Şambaşoğlu her geçen gün koltuğuna biraz daha gömülmektedir.

Sendikacılık — Geçen haftanın sonlarında Pazar günü, Singer Fabrikasındaki kanunsuz bir grevi yönettikleri iddiasıyla Sıkı Yönetim tarafından tevkif edilen Türk-İş. Başkanı 'ile 4 sendika yöneticisi 24 saat tutuklu kaldıktan sonra serbest bırakıldılar.

Olayla ilgili olarak Türk-İş Konfederasyonu bir bildiri yayınladı. Bildiride kısaca şöyle denilmektedir:

"Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu Başkanı Seyfi Demirsoy ve arkadaşları, grev halinde bulunan SİNGER işçilerini ziyarete gittikleri anda sorgusuz sualsiz ve kanunî dayanağı olmadan tevkif edilmişlerdir.

Bu tevkif olayı. Batı dünyasında örneği görülmemiş ve yurdumuzda da 5018 sayılı kanunun mer'iyette bulunduğu devirlerde dahi başvurulmamış bir nitelik taşımakta ve işçi hak ve menfaatlerinin korunması bakımından daha geniş imkânlar sağlandığı iddia edildiği bir devrede bu iddia ile ölçülemiyecek derecede ağır bulunmaktadır. Olay türk sendikacılığının özgürlüğünü zedelemiş ve sendikalarımızla temsil etmekte bulunduğumuz işçiler arasında geniş yankılara ve infiale sebep olmuştur.

Olayın mahiyeti ne olursa olsun, tevkif elem vericidir. Memleket işçisinin temsilcilik yetkisini üzerinde bulunduran Türk-İş Başkanı vukua gelen bir grev olayını tetkik ve mahallinde tahkikatta bulunmak hususunda yetkili devlet makamları kadar yetki ve imkânlar içinde' bulunabileceğini kabul etmek ve onun hareketlerini bu anlayış içinde değerlendirmenin gerektiğini yeniden anlatmak durumuna düşmüş olmak kederimizi daha da arttırmaktadır. Meydana gelen ve kanuni nitelik taşıyan bir grev olayım temel mevzuattan ayrı olarak Sıkı Yönetim nizamlarına bağlamanın da, doğruluğunu kabul etmek mümkün değildir.

Türk-İş Başkanının tevkifinin kaldırılacağına yüzde yüz inanmakla beraber, bundan böyle türk demokrasisinin baş savunucusu ve koruyucusu olan türk sendikacıları her çeşit gayriinsanî davranışlara ve tedbirsizliklere karşı geleceğini açıkça beyan eder."

Diyanet — Bir müezzin, şu günlerde hem Sıkı Yönetimin, hem de ilgili makamların bütün ikazlarına rağmen Başkentin bir semtinin ahalisini taciz etmeğe devam etmektedir. Müezzin, Maltepe Camii müezzinidir. Maltepenin Nokta durağında oturanlar her sabah, ezan vakti, müezzinin sonuna kadar açılı hoparlörlerden yükselen sesi ile uyanmakta ve hırsla söylenmektedirler. Müezzinin sesi o kadar gürdür ki, caminin hemen karşısında bulunan Gölbaşı apartmanının camları zangır zangır titremektedir.

Semt sakinleri durumu bir müddet önce evvelâ Diyanet İşleri Başkanlığına, sonra da Sıkı Yönetim Kumandanlığına bildirdiler. Ne yazık ki aldıkları cevap sadece, "ikaz ettik" oldu. Müezzin, şu satırların yazıldığı günlerde, geç yatmak mecburiyetinde olan Maltepelilere uykuyu, dinlenmeyi haram etmekte berdevamdır.

Dünyadan Akisler

A.B.D. — Amerikanın ünlü beş yıldızlı generali Mac Arthurun ölümü yalnız Birleşik Amerikada değil, bütün dünyada derin yankılar uyandırdı. 84 yaşındaki ihtiyar asker, bilindiği gibi, Birinci Dünya Savaşında Avrupadaki amerikan askerlerine kumanda etmiş, İkinci Dünya Savaşında da Pasifikteki Müttefik Kuvvetler Başkumandanlığını yapmıştı. Filipinleri Japon askerlerine bırakıp geri çekilmek zorunda kaldığı zaman söylediği "gün geleceğim" sözü, hâlâ hatırlarda yaşamaktadır.

General Mac Arthur Kore Savaşı sırasında da Koredeki Birleşmiş Milletler Kuvvetlerinin Kumandanlığını yapmıştır. 1951 yılında Başkan Truman'la savaşın Kuzey Koreye aktarılıp aktarılmaması konusunda çıkan görüş ayrılığı yüzünden emekliye ayrılan yaşlı General, ondan buyana New York'ta yaşıyordu

Demirperde — Cezayirde toplanan Asya-Afrika devletleri konferansında bir kere daha suyun yüzüne çıkan Komünist Çin-Sovyet Rusya çatışması, Krutçefin şu günlerde yapmakta olduğu Macaristan ziyareti yüzünden yeniden alevlendi. Pekin basını Krutçefi yaylım ateşine tutup Sovyet Başbakanını "Trotsky'cilik" le suçlarken Moskova basını da bütün gücüyle, dünyâyı savaşa sürüklemekle suçlandırılan Komünist Çin idarecilerine yüklenmektedir. İki devlet arasındaki bu son açık çatışmadan sonra, Moskova ile Pekin arasındaki uçurumun artık kapanamayacak şekilde açıldığı anlaşılmaktadır.

AKİS
HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI
Yıl: 10 10 Nisan 1964 Sayı: 512 Cilt: XXIX

KIBRIS OLAYLARI

Cento

Bir ittifakın meselesi

Bu ayın ortasından sonra, 28 Nisan-da, CENTO adıyla bilinen Merkezi Andlaşma Teşkilâtının dört üyesinin Dışişleri Bakanları müşahit Amerikanın temsilcisinin de iştirakiyle Washington'da bîr araya geldikleri zaman Türkiye Kıbrıs Meselesini masanın üzerine koyacaktır. CENTO'nun dört aslî üyesi Türkiye, İngiltere, İran ve Pakistandır. Bu andlaşma önce Bağdat Paktı adıyla şöhret yapmış, ama Bağdat Paktı Bağdatsız kalınca CENTO adı daha fazla kullanılır olmuştur.

Papandreu
Selâm

Kıbrıs Meselesi, Adadaki türk ve ram cemaatleri arasındaki çarpışma bakımından Türkiyenin ve Yunanistanın, ingiliz üstleri bakımından NATO'nun bir meselesidir. Ama Kibrisin stratejik durumu itibariyle bunun bir CENTO meselesi olduğunu da inkâr imkânı yoktur. Ada, CENTO'nun önemli limanlarından olan Akdenizdeki türk limanlarını, İskenderun ile Mersini kontrol etmektedir. Bunun, Makariosun idaresindeki bir "Müstakil Devlet"in veya daha sonra, Yunanistanın eline geçmesinin ve Ada üzerinde Türkiyenin bütün haklarını kaybetmesinin CENTO için ifade ettiği mânayı CENTO müttefikleri Washington'da düşünmek zorunda kalacaklardır.

Kıbrıs konusunda İran ile Pakistanın Türkiyeyi tam olarak destekledikleri bilinmektedir. Amerika ile İngilterenin de kanunun önemini gözden kaçırmaları ihtimali kuvvetli değildir. Her halde CENTO'nun meselede kesin bir vaziyet almasını sağlamak Dışişleri Bakanı Feridun Cemal Erkinin başkanlığında Washington'a gidecek heyetimizin başlıca görevini teşkil edecektir.

Dışişlerinde, Bakanından küçük kademelerine, ciddi ve gayretli memurdan çok turistin bol olduğuna Türkiyede gittikçe daha fazla inanıldığı, bu teşkilâta bir çekidüzenin verilmesi zaruretinin belirdiği bir sırada bu, umumî efkâr tarafından dikkatle takip edilecek bir görev olacaktır.

Andlaşmalar

Nisan balığı

1 Nisan Çarşamba gecesi saat oniki oldu, bir oldu ,iki oldu. Kıbrısta Lefkoşe-Girne yolu üzerinde mevzi almış bulunan Türk Alayı tetikteydi: Saat üç oldu, dört oldu. Rumlardan ne bir ses vardı, ne bir nefes. Bir genç subay:

"— Makarios 1 Nisan şakası yaptı!" diye güldü.

Gergin sinirler bir anda boşaldı. Makarios, blöfü görüldüğünde sesini çıkartmayı ve tükürüğünü yalamayı, tercih etmişti. Bunda hakkı da yok değildi, zira Türk Alayı ile silâhsız veya ağızdan dolma çifteli türkler arasındaki farkı Papaz mükemmelen biliyor, Alayla çatışmak gibi bir ihtiyatsız adım attığı takdirde başına nelerin geleceğini farkediyordu.

Makarios "1 Nisan şakası"nı 29 Martta hazırladı. Başbakan İnönüye bir mesaj gönderdi ve Türk Alayının Lefkoşe-Girne yolu üzerindeki mevzilerini terkedip kışlasına çekilmesini istedi. Papaza nazaran Birleşmiş Milletler Kuvvetleri Adaya geldiğine göre

Başbakan İnönü
Aleykümselâm!

HAFTANIN İÇİNDEN

Türkiye ve Yunanistan

Metin TOKER

Fener Patrikhanesinin ve İstanbul rumlarının göç hazırlığına başlamaları zamanı gelip çatmışa benzemektedir. Türk - yunan münasebetlerinde 1930 Andlaşmasının feshi, vizasız seyahat imkânının kaldırılması ve zararlı faaliyetlerde bulunan Patrikhane mensuplarının hudut dışı edilmesiyle açılan yeni devrede, sıranın, tahminlerden çok kısa bir süre içinde Fener Patrikhanesinin kendisine ve İstanbul ramlarına gelmesi hiç kimseyi şaşırtmamalıdır, Şurada veya burada türklerle rumların yanyana yaşamalarına müsait olmayan bir ortamın yaratılması demek. Fener Patrikhanesiyle İstanbul ramlarının statüsünün Türkiye tarafından yeniden gözden geçirilmesi demektir. Bu yapılacaktır. Cumhuriyet Hükümeti buna kesin olarak kararlıdır. Bir bütün olan ve bir parçası Kıbrıs tarafından teşkil edilen Lozan Andlaşması bir ucundan zedelendi mi, onun daha başka maddeleri de elbette ki ele alınacaktır. Diğer taraftan, halen Büyük Mecliste bulunan ve karasularımızın 12 mile çıkarılmasını derpiş eden tasarının bir an önce kanunlaşmasıyla Türkiye, lüzum gördüğü bölgelerde bu hakkı kullanmak imkanını bulacaktır.

Kıbrıs Meselesine ban kimseler, istedikleri kadar, bir milletlerarası müstakil mesele gözüyle bakabilirler. Kıbrıs Meselesi, türk-yunan münasebetlerinin bir parçasıdır-. Yunanistanla birim, kendimizi aldatmamıza ihtiyaç yoktur. Kıbrıs Devleti Yunanistanla bizim, karşılıklı oturun yarattığımız bir devlettir. Ne ortada bir Kıbrıs milleti vardır, ne de Kıbrısın, Türkiye ve Yunanistan olmazsa yaşamak ihtimali mevcuttur. Zaten Makariosun türk haklarını kaldırarak Kıbrısı üniter bir devlet yapmakla nasıl bir gaye takip ettiği, çocukların bile görebileceği kadar açıktır. Birinci safha. Türkiveyi kandırıp bir Kıbrıs Devleti yaratmaktır. İkinci safha, bir emrivakiyle türklerin haklarını yok edip bu devleti üniter hale getirmektir. Üçüncü safha üniter devletin meşhur "self-determination" prensibinin kalkanı arkasında Yunanistana ilhakıdır.

Geçenlerde sayın Averof, yunan meclisinde Kıbrıs Andlaşmaları görüşülürken bu andlaşmaların o zaman hangi şartlar altında hazırlandığını açıklamış ve öteki hal suretinin Taksim olması yüzündendir ki Yunanistanın bu statüyü benimsediğini, Makariosun da yunan hükümetini bundan dolayı tebrik ettiğini bildirmiştir. İsmet İnönünün o tarihteki görüşünün ne olduğunu öğrenmek de zor değildir. İnönü görüşünü 21 Haziran 1958 tarihinde bu mecmuaya yazmış ve şöyle demiştir: "Bu sistemin işlemesi bir esaslı şarta bağlıdır. Yunanistan, tedhiş usulüyle neticeye varmak ve türk haklarını, türk cemaatinin yaşama hakkını ihlal etmek mümkün bulunmadığını kati şekilde anlamış otsun. Tedhişçilerin bir suretle itimat edilemeyecek faaliyetlerine karşı Taksim tezinin nihai ve son çare olacağının şimdiden ve ahden tesbit edilmesi de lüzumlu, haklı bir teminattır."

Bugün Yunanistan "tedhiş usulüyle neticeye varmaktı ve "türk haklarını, türk cemaatinin yaşama hakkını ihlal etmekti mümkün sanıyor. Bu, türk-yunan münasebetlerinde yeni bir safha demektir. Zira İsmet İnönü 21 Haziran 1958 tarihli yazısında şunu ilave etmiştir: "Kıbrısın her hangi bir şekilde Yunanistana iltihakının Kıbrıstaki türk halkının ergeç imhası neticesine varacağı tarih! tecrübelerle sabittir. Adanın Yunanistana iltihakı bir çok bakımlardan anavatanın emniyetini ciddi surette haleldar edecektir. Buna türk umumi efkârının seyirci kalamayacağının bilinmesi esaslı bir noktadır."

Türkiye İkinci Dünya Harbinde Yunanistana ve Oniki Âdâya hâkim olan kuvvetin Ege Denizini kontrol ettiğini, İstanbul ve İzmir limanlarını işlemez hale getirdiğini tecrübeyle görmüştür. Ama bu kuvvet için Kıbrısı ele geçirmek mümkün olmamıştır. Bundan dolayı Türkiye Mersin ve İskenderun limanları vasıtasıyla deniz münasebetlerini devam ettirebilmiştir. Bu tecrübe ortadayken Tiirkiyenin Kıbrıs üzerindeki haklarını devredebileceği, terkedebileceği nasıl düşünülebilir ve Pentagone işin bu tarafını görmez mi? Kıbrıs Türkiye için bir güvenlik meselesidir ve Makariosun bizi bu güvenlik unsurundan mahrum bırakmaya gücü yetmeyecektir. Ama Yunanistanın ona arka çıkması bir yandan bütün tiirk-yunan münasebetlerini günün konusu haline getirecek, diğer taraftan iki memleket arasındaki ipleri tamamile koparacaktır. Bunun. Fener Patrikhanesiyle İstanbul rumlarının kaderini umursamamaya kalkışsa bile, Yunanistana ne kazandıracağını sayın Papandreu tecrübeli bir devlet adamına yakışan olgunluk ve sükûnetin düşünmelidir.

Türkiye, stratejik ve jeopolitik durumu itibariyle, savunması için Yunanistana o kadar muhtaç değildir. Bana mukabil dost bir Türkiyeye sağlam bir ittifak manzumesi içinde sırt dayamak Yunanistan için hayatidir. Atina Hükümetinin "kuzey komşuları" ile "samîmi temaslar"ının Ankarada tebessümle seyredildiğini bilmekte fayda vardır. Acaba Yunanistan, Bulgaristan için hayati ihtiyaç olan Ege Denizindeki mahreci vermeyi mi kabul edecektir, yoksa Sofya Hükümeti bu ananevi talebinden mi kesin şekilde vaz geçecektir? Zira bu noktada bir mutabakata varmadan, Türkiyeyle arası bozuk bir Yunanistanın rahat uyku uyuyacağını sanmak için çok sefdil olmak lâzımdır. Yahut belki de Mareşal Tito Yunanistanın kuzey doğu sınırının bekçiliğini yapacaktır! Bu manevralanyla ilgili olarak bizim Yunanistana artık sunabileceğimiz, sadece başarı dileklerimizden ibarettir.

Türkiye, Kıbrıs konusunda sabrının sonuna gelmiştir. Umumi efkârı şöylece bir yoklamak bunu anlamaya yetecektir. Türkiye nasihat ve temenni tavsiyesi dinlemekten bıkmıştır. Bunlara hak kazanan Türkiye değil, başkalarıdır. Bir sergüzeştçinin dümen suyunda gidip iki memleketin büyük menfaatlerini kaale almayanlar, bizimle dostluk istemeyenlerin arkdaşlarını bizim de, kendi Türkiyemizde istemeyeceğimizi mutlaka hesaplamalıdırlar.

İnönü Türkiyesi daima, bütün kartları açık olarak oyununu oynamıştır. İnönü Türkiyesinden bir tek defa şantaj veya blöf sâdır olmamıştır. Buna bugün başlamak niyetimiz yoktur. Usullerimize devam ediyoruz ve yapmaya kesin niyetli bulunduğumuz şeyleri önceden, hulûs ile herkese haber veriyoruz.

Türk Alayının artık bir görevi kalmamıştı. Lefkoşe-Girne yolu üzerinde ne işi vardı? Makarios mesajına ultimatom havası veriyor ve bir de mühlet koyuyordu : 1 Nisan Çarşamba gece yarısı!

Başbakan İnönü Papaza, Türk alaynın yerinden kımıldamayacağını bildirdi.

Makarios ikinci notasını üç gün sonra verdi. Papaz, Kıbrısın Türkiye ve Yunanistanla olan 1960 tarihli ittifak andlaşmasını tek taraflı olarak feshettiğini bildiriyordu. Aynı mealde bir muhtıra Yunanistan Başbakanına da gönderilmişti ama, Papandreu için bu bir sürpriz teşkil etmedi. Makarios ve Atina bir süredir, oyunu danışıklı olarak oynamaktaydılar.

Başbakan İnönü ikinci notaya da cevabını geciktirmedi: İttifak antlaşmaları Türkiye bakımından, yerinde sapasağlam duruyordu.

Bu, İsmet Paşanın meşhur "Haydi canım, sen de!" sinin diplomatik lisana tercümesiydi.

Bir gece ziyaretçisi

İşte, hadiselerin bu safhada bulunduğu bu haftanın başındadır ki Atinada ilgi çekici bir ziyaret yapıldı. Türkiyenin Atinadaki Büyük Elçisi Nedim Veysel İlkin Yunan Dışişleri Bakanı Stavros Kostopulosun evine gittiği zaman, saat gecenin tam üçüydü Başlangıçta, Kostopulosa Türk Elçisinin kendisini görmek istediği bildirildiğinde. Yunan Dışişleri Bakanı saatin çok geç olduğunu ileri sürmüş ve İlkinle sabah olsun öyle görüşebileceğini söylemişti ama, Büyük Elçi görüşmenin hemen yapılmasında israr edince "peki" demekten başka çare bulamamıştı. Anlaşılan, Türk Büyük Elçisinin söylenecek çok önemli sözleri vardı.

Gerçekten Kostopulos, evinin bahçe kapısında karşıladığı İlkinle Karşı karşıya gelir gelmez Büyük Elçinin neden derhal görüşmek için ısrar ettiğini çok iyi anladı, İlkin, gecenin saat üçünde, Kostopulosa Tüm Hükümetinin -bir kesin notasını vermek üzere gelmişti. Birkaç günden beri, Kıbrıstan alınan haberlerde Kıbrıs rumlarının Adadaki türk birliğine saldırmak üzere hazırlıklar yaptığı söyleniyordu. Böyle bir saldırının söylentisinden bile hiç hoşlanmayan Türk Hükümeti, tikinin sabaha karşı saat üçte Kostopulasa verdiği notada, bu konudaki görüşünü yunan hükümetine hiç bir tereddüte yer bırakmayan bir kesinlikle ortaya koyuyordu : Eğer Kıbrıstaki türk birliğine bir saldırı yapılacak olursa, bu Türkiyeye yapılmış bir saldırı kabul edilecek ve derhal mukabelede bulunulacaktı.

Dayı!

Türkiyede çok kimse, Papasın küstahlığına ve cüretine bakıyor, bakıyor da, dudağını ısırıp kendi kendine soruyor :

"— Kime sırtını dayamış bu adam.?"

Rusya mı, Yunanistan mı. Birleşmiş Milletler mi?.

Ne münasebet? Düpedüz ve sadece Amerkanın pısırıklığı-mı ?

Bugünkü dünyada, amerikan menfaatinin doğrudan doğruya bulaşmadığı yerlerde ondan sağlam dayı sırtı mı var?

Türkiyenin bu konudaki kesin görüşünü öğrenen Kostopulos İlkine kemküm etmekten başka bir cevap veremedi. Yunan Dışişleri Bakanı Kıbrıs rumlarınm Adadaki Türk Alayına saldıracaklarını ummuyordu, çünkü Yunanistana bu konuda hiçbir bilgi vermemişlerdi! Maamafih durumu öğrenecek ve neticeyi bildirecekti. Makariosun ittifak andlaşmasını fesih Hararına dair de Yunanistan henüz tâvrını ve tutumunu tesbit etmemişti. Türkiyeye o konuda da bilgi verilecekti.

Rauf Denktaş
Devlet adamlığı imtihanı

Anavatana giden yol

Kıbrıs anlaşmazlığını "yeniden tehlikeli bir şekilde alevlendiren ve Ada rumlarının türk birliğine saldırmaya hazırlandıkları söylentilerinin çıkmasına vesile olan olaylar, hep, geçen Noelde iki topluluk arasında silâhın çatışma başlar başlamaz türkler tarafından tutulan Girne-Lefkoşe yola yüzünden patlak verdi. Adanın kuzeyindeki türk kesiminin içinden geçen bu yoldan, işin doğrusu istenirse, türkler kuş bile uçulmuyorlardı. Adaya bir türk çıkarması yapılırsa çıkan birliklerin bu yoldan rahatça Lefkoşeye kadar ineceklerinden korkan Makarios, Birleşmiş Milletler kuvvetleri Adaya gelir gelmez onlardan ısrarla bu yolun açılmasını istemeye başladı. Kıbrıs türkleri ise ,buna karşılık, yalnız Girne-Lefkoşe yolunun değil, rumların tuttuğu diğer sekiz ana yolun da aynı zamanda açılması gerektiğini ileri sürüyorlar, bundan başka yalnız ramların deneti altında bulunan Lefkoşe hava alanınında Birleşmiş Milletler kuvetinin deneti altına bırakılmasını istiyorlardı. Tabiî, ömrü nalıncı keseri gibi kendine yontmakla geçmiş Makariosun bu türk isteklerine hemen "Peki" demesi beklenemezdi.

İşin aslına bakılırsa, Girne - Lefkoşe yolu yalnız Ada türklerinin kontrolunda olsa, rum çetecileri çoktan bu yola saldırır, ele geçirmek isterlerdi ama Türkiye, Yunanistan ve Kıbrıs arasında 1960 yılında imzalanan savunma andlaşması gereğince Adada bulunan türk birliği de iki topluluk arasında çatışma başlar başlamaz garnizondan çıkarak bu yol üzerinde mevzi almıştı."

Sol ,elle sağ kulak

Makarios, ele geçirmek; "istediği bu yolu o yoldan alamayıncadır ki "diplomatik kanal"a başvurmayı gene daha faydalı buldu. Diplomatik kanalda karşısına Türk Alayı değil, bir kısmı Türkiyenin müttefiki veya dostu olan memleketlerin politikacıları çıkıyor ve bunlar hep Türkiyeye "Aman. sen aslansın.. Sen aldırma o Makariosa. Sen itildal göster, basiret göster.." demiyorlar mıydı? Ve Makarios hep, bu sayede ileriye doğru adımlar atmıyor muydu? Gene şansını o sahada denemek için Makarios, durumun yarattığı fırsattan faydalanmak iste-

di. Zaten çoktanberi 1960 savunma andlaşmasından nasıl kurtulabilirim diye düşünüyor, bunun için bir vesile arıyordu. Madem şimdi türk hükümeti Adadaki askerlerini barakalarına, çekmeyi reddetmişti, o halde kendisi de bu askerlerin Adada bulunması için hukukî dayanak olan savunma andlaşmasını tek taraflı olarak feshediverir, olur biterdi. Ancak böyle düşünürken sakallı çetecinin unuttuğu iki şey vardı: Devletler hukuku gereğince çok taraflı andlaşmalar öyle bir tarafın isteğiyle bir kalemde fsshedilemezdi,bir: Türkiyenin böyle kuru gürültüye papuç bırakmaya niyeti yoktu. iki.

Makariosun Türkiye, Yunanistan ve Kıbrıs arasındaki karşılıklı savunma andlaşmasını feshettiği haberi Ankaraya gelince türk hükümeti, Çankayada, Devlet Başkam Cemal Gürselin başkanlığında bir toplantı yaptı. Bu toplantıda Adadaki durum inceden inceye gözden geçirildi, savunma andlaşmasının feshi konusunda Türki'yenin izleyeceği politika kararlaştırıldı. Pazar günü öğleden sonra yapılan ikinci bir hükümet toplantısında da. Makariosa verilecek cevap yazıldı. Kesin ve açık bir dille yazılan bu cevap Makariosa ulaştığı zaman. Papazın keyfi kaçtı.

Halbuki kendisi ne güzel. Birleşmiş Milletlerdeki delegesi Rossides vasıtasıyla Kıbrısın kendisini 1960 Andlaşmasıyla artık bağlı saymadığını Güvenlik Konseyi Başkanlığına bildirmişti bile...

Dışişleri Bakanı Eririn
Dava haklı olunca

Umum Müdür Halûk Kura
"Bir elinde cımbız, bir elinde ayna Umurunda mı dünya..."

Enformasyona kitaksi!

Dışişlerinde bir Enformasyon Dairesi vardır. Dairenin görevi, basına haber vermektir. Yani, basının bilmediğini basına bildirmektin

Şimdi bu daireye ve onun ilgililerine bir bakınız :

Bu mecmuadan, bir bilginin kontrolü için Enformasyon Dairesinden yardım isteniliyor. Deniliyor ki: "Makariosun Türk Alayıyla ilgili notasında verilen mühlet nedir?"

Enformasyon Dairesinin cevabı: "Makariosun notası 4 Nisan tarihlidir. Biz buna 7 Nisanda cevap verdik. Bir mühlet yoktur. Zaten' böyle notalarda bir mühlet konulması da adet değildir."

Bu mecmuadan şu husus belirtiliyor: "Makariosun 4 Nisan tarihli notası Türk Alayıyla değil. Kıbrıs ile Türkiye ve Yunanistan arasındaki ittifak andlaşmasının feshiyle ilgilidir. Biz, ondan evvelki notadaki mühleti soruyoruz."

Enformasyon Dairesinin cevabı: "Aaa! Biz o notayı arıklamadık. Siz, orada bir mimletin bulunduğunu nereden biliyorsunuz? Nasıl haber aldınız?"

Bu mecmuadan Enformasyon Dairesine şu tavsiyede bulunuluyor: "Eğer siz de yabancı gazeteleri arada sırada okumak zahmetini ihtiyar buyurursanız, bizim gibi sizin de haberiniz olur!"

İşte, Le Monde gazetesinin 2 Nisan 1964 tarihli sayısının birinci sayfasındaki üç sütun üzerine verilmiş haber: "Başpiskopos Makarâos türk ve yunan hükümetlerine bir mesaj göndererek Adada bulundurdukları birliklere Çarşamba gece yarısından önce kışlalarına dönmeleri için emir vermelerini istemiştir."

Talihsiz Hükümet bu teşkilâtla Kıbrıs Meselesinde bir netice almaya çalışmaktadır.

Bir nota

Bu haftanın ortalarında MakarioSa verilen türk notası, gerçekten, üzerinde dikkatle durulması gereken milletlerarası bir belgedir. Notada önce Adadaki türk birliğinin rumlar tarafından yaratılan durum üzerine kampından dışarı çıkmak zorunda kaldığı belirtilmekte, bu durum düzelmedikçe yerine dönmeyeceği açıkça söylenmektedir. Adadaki türk birliği barakalarından dışarı çıkmakla, hiçbir milletlerarası yüklemi ihlâl etmiş değildir, tam tersine, andlaşma ve anlaşmalarla kendine verilen görevi yetine getirmiştir. Kıbrıs Anayasası işlemez hale gelince müdahale etmek, Türkiyenin görevidir.

Savunma andlaşmasının feshine gelince, türk notasında açıkça belirtildiği üzere, milletlerarası hususta anlaşmalar, ancak, bu anlaşmalarda öngörülen usullere uyularak değiştirilir veya feshedilir. Türkiye, Yunanistan ve Kıbrıs arasındaki anlaşmada tek taraflı fesih yolu öngörülmediği için, Kıbrıs ramlarının bu anlaşmayı feshettik demelerinin hiçbir hukukî değeri yoktur. Kaldı ki, alındığı bildirilen fesih kararı da Kıbrıs Anayasasında belirtilen muteber organlar tarafından alınmamış, yetkili merallere bildirilmemiş ve tekemmül ettirilmemiştir. Bu bakımdan ,alınan fesih kararı Kıbrıs Anayasasına göre de yetkisiz bir tasarruftur ve bâtıldır. Türkiye Cumhuriyeti hükümeti, Kıbrıslı rum liderler tarafından Anayasa düzenine ve andlaşmalara karşı girişilen ihlâl hareketlerinin yeni bir örneğini teşkil eden bu davranışı şiddetle protesto etmekte ve gerek milletlerarası hukuka, gerek Kıbrıs Anayasasına göre, muteber olan and laşmalarda mevcut haklarını kullanmaya devam edeceğini bildirmektedir

Eğer- Kıbrıs, rumları bu hakların kullanılmasına engel olmaya çalışırlarsa, notada, gerekli bütün tedbirlerin alınacağı hiçbir şüpheye yer vermeyecek . şekilde anlatılmıştır.

Taşan bardak

Türkiyenin bir kasaba papazının elinde oyuncak olmaktan bıktığının bu sert mukabele ve Makariosa arkâ çıkan Yunanistana karşı tedbir almaya başlamasıyla anlaşılması Kıbrıs konusuyla ilgili olanları uyardı.

Bu sırada Yunanistanın Ankaradaki Büyük Elçisi Pumpurâs Atinada bulunuyordu. Büyük Elçi, başta. Başbakan Papandreu, yeni iktidarın ileri gelenleriyle temas etti ve hep birlikte durum gözden geçirildi. Pumpuras İnönünün blöf yapmak âdeti olmadığından hükümet sorumlularını haberdar etti. Türkiyenin tutumu ancak sertleşebilirdi. Bu yolda, ondan artık yumuşak başlılık bekleme devri sona ermişti.

Bu haftanın başında Salı günü öğle üzeri, Ankaraya dönmüş bulunan Büyük Elçi Pumpuras Başbakandan randevu rica etti. Kendisine Papandreudan bir mesaj getirmişti, O gün İnönünün bütün günü doluydu. Pumpurasa Dışişleri Bakanlığına bu mesajı tevdi etmesi bildirildi. Pumpurar o gün Bakan Erkin tarafından kabul edildi. Yunan Başbakanı İnönüye on dostluk mesajı gönderiyor, "eski ve büyük siyaset adamları"ndan sadece kendilerinin kaldığını, türk-yunan dostluğunun önemini, Kıbrıs işinin bu dostluğu bozmaması gerektiğini söz-

Başpiskopos Makarios
Atina yolunda

lüyordu. Pumpuras bu şifahi mesajı bizzat İnönüye vermesi için Başbakanından talimat aldığını belirtti ve İnönü tarafından bir kaç dakika kabul edilmesi için ısrarda bulundu.

İnönü Yunan Büyük Elçisini Çarşamba sabahı kabul etti. Pumpuras Papandreunun mesajım verdi. Papandreu İnönü hakkında beslediği derin saygıyı ve hayranlığı da belirtiyor, türk-yunan dostluğunun Kıbrıs işinin çok üstünde önem taşıdığım bildiriyordu. Fakat mesajda bir misbet hal çaresi söylenmiyor, âfâkî sözler tercih ediliyordu. İnönü Papandreunun bütün görüşlerine iştirak, ettiğini ve bunları daima savunmuş olduğunu bildirdi. Ama, Kıbrıs işini türk-yunan münasebetlerinden ve dostluğundan ayırmak imkânı yoktu Makariosa söz dinletilecek miydi, dinletilmeyecek miydi?

Ayni gün yunan gazeteleri oüyük manşetlerle bir haber veriyorlardı: Makarios Kıbrıs meselesini görüşmek üzere Perşembe günü Atinaya geliyordu! Fakat Yunan Hükümeti sudan bir bahane bularak Makariosa seyahatini Cumartesiye bırakmasını istedi, Yunan Hükümetinin bir sözcüsü ise papazın Atinaya neden gitmek istediğini bilmediğini söyledi. Ayni Makarios, Fazıl Küçüğü de Lefkoşede bir görüşmeye davet etmişti. Ankara Küçüğe, gidip papazla açık açık görüşmesini bildirdi.

Rejim

Savaş başlıyor

(Kapaktaki Bakan)

Bakanlıklardan Sıhhiyeye doğru yürüyen ve kara çarşafları içinde sadece gözleri görünen iki kadın, Kızılay Genel Merkezi binası önünde durakladı. Genel Merkez binasından dışarıya yayılan kavga sesleri ve aşırı gürültü, dünya meseleleri ile ilgilerini kesmiş görünen bu iki kadını bile meraka düşürmüştü. Bulvarda bulunan ankaralılar da binanın önünde toplanmaya başladılar. İçerde büyük bîr arbedenin cereyan ettiği iyice belli oluyordu.

Bir polis, Kızılay Genel Merkezinin merdivenlerini koşarak çıktı ve içeri daldı. Fakat binanın girişinde sıkışıp kaldı. Toplantı salonunun kapısı önünde dayak yiyen komiser arkadaşının yanına ulaşmasına, aradaki kısmı dolduran sarı benizli ve celalli bazı şahıslar mani oluyorlar, bir yandan da bağırıyorlardı:

"'— Gerici yok. komonist var! Kahrolsun komonistler!"

Bir yandan, toplantı salonunun Kapısından içeri kimseyi bırakmamaya çalışan komiser-i tartaklıyor, bir vandan haykırıyorlardı:

"— Biz de gireceğiz!, Bizden gizli şeyler mi konuşulacak?"

Toplantı salonunun kapısı aralandı ve dışarıya güç belâ çıkan Ankara Gazeteciler Cemiyeti Başkanı Doğan Kasaroğlu, komiserin dövülmesini önlemek istedi. Sarı benizli şahislar onu tanımışlardı :

"— Bu gazeteci, bu! Bizi dışarı attıran bunlar zaten" diye hamurdandılar ve Kasaroğlunun üzerine yüklendiler. Bir süre önce kalp sektesi geçirmiş olan Kasaroğlu. biraz sonra yumruk yumruğa bir dövüşün tam orta yerinde kalmış, dayak yemeğe başlamıştı. Bu arada Toleyis Konfederasyonu Başkanı İsmail Aras, polis ve gazeteciye yardım için dışarı çıktı ve burnunun ucunda tükürüklü bir çığlık buldu :

"— Kahrolsun komonistler!"

Aras bu şahsı yakaladı ve :

"— Bizde mi komünistiz?" diye sordu. Pehlivan yapılı sendikacı, cevabın müsbet olduğunu da anlayınca, kolundan yakalamış olduğu bol tükürüklü şahsı tesirsiz hale getiriverdi. Bu arada - 20 dakikalık bir gecikmeyle - yetişen Hazır Kuvvet, koridoru dolduran şahısları toplamış, dışarıya çıkartmıştı. Toplantının ancak bundan sonraki kısmı konunun önemine uygun bir sükûnet içinde geçebildi.

Kara çarşaflı kadınlar Kızılayda

Bağıra dalan yılan

Toplantı, Türkiye Öğretmen Dernekleri Millî Federasyonunun bir süre önce Türkiyenin en büyük 33 kuruluşuna yaptığı çağrı üzerine yapılıyordu.

Yan kuvvetler

Öğretmenler Federasyonu bu çağrısında, Türkiyede son aylarda irtica hareketlerinin gittikçe büyüyen b:r tehlike halini aldığını belirtmiş, bütün sosyal, meslekî ve kültürel kuruluşların Atatürk devrimlerini korumak ve her türlü zararlı akımlara karsı savaşmak için ortak bir mücadele cephesi kurmaları gerektiğini bildirmiş, bu amaçla bir toplantı yapılmasını teklif etmişti.

Teklifi uygun gören 28 kuruuş - İmam Hatip Okullarını Bitirenler Federasyonu, Milli Türk Talebe Birliği ve İlahiyat Fakültesi Mezumarı Cemiyeti çağrıya uymamışlardır- randevu günü Kızılay Genel Merkezi toplantı salonunda bir araya geldiler. Türk-İş, Türkiye Mimar ve Mühendis Odaları Birliği, Halkevleri, Türk Dil Kurumu ve daha irili ufaklı birçok teşekkülün temsilcileri önünde bir açış konuşması yapan Öğretmenler Federasyonu Başkanı Şükrü Koç :

"— Bütün yurtsever ve aydın vatandaşlarımızın ortak kanısı odur ki, Atatürk devrimleri 10 Kasım 1938'den bu yana en büyük ve en ciddi tehlikeyle karşı kargıyadır" dedi ve güçlü

Kızılay önündeki arbede
Bir uçtan bir uça

bir teşkilâtlanma gösteren irtica ve zararlı cereyanlar kargısında devrimci, kuvvetlerin de çabalarını birleştirmelerini istedi, bunun bir zorunluluk haline geldiğini ifade etti.

Kuruluş temsilcileri de Koçu destekler mahiyette konuşmalar yaptılar.

Fakat toplantı birden karışıverdi. Çağrıya uyan temsilci sayısına göre çok daha kalabalık bir manzara arzeden salonun kıyısından köşesinden sesler yükselmeğe, gündemin "komunizmle mücadele" şeklinde değiştirilmesi, teklif edilmeğe başlanmıştı. Delege olmadıkları sonradan anlaşılan bu şahıslar bağırmağa, "biz de Atatürkçüyüz!" diye başlıyorlar ve şöyle devam ediyorlardı:

"— Gericilerden ne istiyorsunuz"

Uzun uğraşmalar, tartışmalar, kavgalardan ve Ankara Barosu. Ankara Gazeteciler Cemiyeti ve 27 Mayıs Fikir Kulübünün toplantıyı bu şartlar altında terk zorunda kalacaklarını bildirmelerinden sonra bu şahıslar salondan çıkarılabildiler ve bir komiserle bir gazeteciyi dövdükten sonra da Hazır Kuvvet tarafından binadan dışarı atıldılar.

Bir yandan zorbalık yaparken, bir yandan da "saf atatürkçü" olduklarını söyleyen bu şahıslar arasında, bir ay önce İstanbulda bir konferansta "ben nurculuğu tetkik ederim ve beğenirim" diyen Oktay Demirsöz ile nurculuk propagandasından takibata uğramış olan Ahmet Ceylân da yer almaktaydılar!

Toplantı, atatürkçü kuruluşların irtica ile mücadelede elele vermelerinin formülünü bir komisyonun tesbit etmesi ve gelecek toplantıda bu komisyon raporunun görüşülmesi kararı ile dağıldı.

Bu mızrak çuvala sığar mı?

Bugün Türkiyede, "Gerici yok, komünist var!" sloganım diline dolayan zihniyet bozuk plâk misali konuşadursun; işin gerçek yönüne göz at-» makta büyük fayda vardır. Zira, memleketin her tarafında çeşitli olaylara varlığını duyuran bu zihniyet, türk demokrasisini esaslı şekilde tehdit etmektedir.

İstanbuıda bir tiyatronun basılması olayı daha kapanmamışken, Ankara yakınlarındaki Kılıçlar köyünde Okul Müdürü Ahmet Özden, önümüzdeki 23 Nisanda oynanacak bir piyeste bir öğrenci kız) çocuğuna rol verdiği için muhtar ve köy kurulu üyelerinden birkaçı ile kızın babası tarafından ders sırasında tartaklanarak dışarı çıkarılmış, okul bahçesinde dövülmüş, öğrencilerinin önünde yerlerde sürüklenmiştir.

Birkaç gün önce Ankarada Emniyet İkinci Şube binasına 200 metre uzaklıktaki bir gazete bayiinde gördüğü "Risale-i Nur" adındaki bir dergiyi satınalıp okuyan bir ankaralının gözleri hayretle açılmıştır. Zira derginin arka kapağında yer alan "Kat'i haber veriyorum ki... başlıklı yazıda şöyle denilmektedir "Sizin nemrut reisleriniz çok kısa bir zamanda kah har bir el tarafından öldürüleceklerdir..."

Bu dergi, Mesut Sunanın Başbakan İnönüye kurşun sıkıp sonra bu işi Allah ve din için yaptığını söylediği 25 Şubat tarihini taşımakta ve Emniyet tevdi edilmiş bulunmaktadır.

İstanbulda yayınlanmakta ve Türkiyenin dört bir yanına dağıtılmaktı olan Yeni İstiklâl adlı gazete ise sor sayılarından birinde şu haberi okuyucularına 'iletmiştir: "Kocaeli Türk Kadınlar Birliği 250 dul hanıma bir iftar yemeği verdi, İzmitli müslüman hanımlardan Allah razı olsun. Çarşaf savaşçısı İstanbul Kadınlar Birliği onların bu örnek islâmî hareketinden ibret alsınlar."

Vatandaş gözü ve imkânları, ile dahi izlenebilen bu olayların ötesindeki gerçek ise daha acı daha sırıtkanda;. Emniyet makamlarına bir yetkili tarafından hazırlanarak verilen bir raporda, Ankarada - isimleri raporda belir--ilen - bazı nurcu liderlerle bir vatandaş arasında geçen şu konuşma yer almaktadır:

"— Sizin gayeniz bir müslüman hükümeti kurmak mı?

— Evet, bütün müslüman âlemini birleştirmektir. Amerika Birleşik Devletleri gibi Müslüman Birleşik Devletleri kurmaktır.

— İdare sisteminiz demokratik nü? Kanunlarınız nasıl olacak?

— Eski müslüman devletlerinde olduğu gibi... En üstad ve âlim tarafından idare edilen demokratik bir idare. Kanunlarımız ilâhi olmalı, her şey şeriata göre yapılmalı..."

Devlet eli uzanınca..

Emniyet kuvvetleri tarafından yapılan araştırmalar yukarıdaki konuşmada anlatılan amaçlara bağlanan nurcuların bugün Türkiyede fiilen çalışan 10 binden fazla taraftara sanıp bulunduklarını ve bir nevi gizli teşkilât halini alan bu topluluğun milyonlarca saf türk vatandaş üzerinde kuvvetli etki yarattığı sonucunu vermiştir. Yine bu araştırmalar, nurcuların gizli komünist partilerinin hücre teşkilâtına benzer bir usûlle yazıldıklarını, köylerden gezici nurcu vaizlere muntazam olarak aşar ve zekât toplattırarak bir nevi vergi sistemi yarattıklarını, bu şekilde elde ettikleri parayla Kitap, dergi, risale, mektup basmak ve yaymak, tekke ve zaviyelere benzeyen nur dershanelerini devam ettirmek gibi faaliyetterinin masraflarını karşıladıklarını ortaya koymuştur. Hattâ nurcuların. "Müslüman Birleşik Devletleri" kurmak yönünde tesbit edilen gayelerini kendi siyasî yayılma fikrine uygun gören Birleşik Arap Cumhuriyetleri Baş-

kanı Abdünnâsır tarafından gizlice desteklendiğine dâir emarelere dahi rastlandığı ilgililerce ifade edilmektedir.

Türk devletini, demokrasisini ve vatanını parçalayıcı ve bölücü yönde gelişen muzır faaliyet sadece nurculuk değildir. Şeriatçılık, ümmetçilik, ırkçılık gibi cereyanlar da aynı yönde etkilerini günden güne arttırmaca ve kötü politikanın oy için verdiği tâvizlerden faydalanmaktadırlar. Demokrat Partinin, vatanı altı ayda cennete çeviremeyince iktidarda kalabilmek için geliştirdiği bu metod bugün, aynı partinin varisleri tarafından kullanılmaktadır. Durum pek değişmemiştir. Dün DP il başkanı sıfatiyle yazdığı yazıda muhalefetten şikâyet ederek, "Hattâ kıymeti Genel Başkanımız ve Başvekilimiz Adnan Menderesin son Konya nutkunda devletimizin müslüman bir devlet olduğu ve orta mekteplere de din dersleri konulacağını söylemesini bile hücum vesilesi yapmışlardır. Biz ise, biz Demokrat Partililer bu nutku tasvip ediyoruz, orta mekteplerimize de din dersleri konulmasını istiyoruz." diyen Aziz Zeytinoğlu adındaki zat, bugün de Adalet Partisinin Eskişehir milletvekili olarak Parlâmentoda ve seçim bölgesinde faaliyet göstermektedir.

1950 yılından hemen sonra, o zamanın Demokrat Parti milletvekili Sait Bilgiçle Tahsin Tolan tarafından gerici akımlarla ırkçıları birleştirmek için kurulan ve 1952'de Ahmet Emin Yalmana Malatyada yapılan suikastten sonra kapatılan Milliyetçiler ve Mukaddesatçılar Derneğinin faal üyeleri Saadettin Bilgiç, Mehmet Turgut, Gökhan Evliyaoğlu ve Sadi Pehilvanlıoğlu bugün Adalet Partisinin yöneticileridir!..

Bu metodların bir devleti ve bir demokrasiyi nerelere götürebileceği ise Türkiyede artık kesin olarak bilinmektedir.

D.P. 17/1/1956

İl İdare-Heyeti Reisliği
Eskişehir

Sayın Hemşehrimiz,

Kurulduğu günden beri daima Memleket ve Millet hizmetinde olan partimiz, Son günlerde gözleri hırs ve kin bürümüş muhalefetin ve onun gazetelerinin insafsız hücumlarına maruz kalmaktadır. Dahilde ve hariçte memleket zararına dahi olsa düşünmeden haksız hücumlarda bulunmaktadırlar. Hatta kıymetli Genel Başkanımız ve Başvekilimiz Adnan Menderesin Son Konya nutkunda devletimizin müslüman bir devlet olduğu ve orta mekteplere de din dersleri konulacağını söylemesini bile hücum vesilesi yapmışlardır. Hatta şehrimizdeki muhalefet partileri, Halk, millet, köylü, hürriyet partisi mensupları Ankaraya telgraflar çekerek bu konuşmayı protesto etmişlerdir.

Sayın Hemşehrimiz,

Biz ise, biz demokrat partililer bu nutku Tasvip ediyoruz Orta mekteplerimize de din dersleri konulmasını istiyoruz. Dinimiz ne kadar kuvvetli olursa ahlakımızın ve her şeyimizin de o kadar kuvvetli olacağına ve bütün hemşehrilerimizin de bizimle beraber olduğuna inanıyoruz.

Bundan başka muhalefet, partimizin köylümüze, işçimize, esnaf ve tüccarımıza, memurlarımıza yaptığı yardımları hizmetleri çok görmektedirler. Hatta muhalefet gazeteleri Çiftçiye vergi konulmasında geç kalındığını, işçi Emeğine fazla kıymet verildiğini, bütün esnaf ve tüccarın muhtekir olduğundan hapishanelere doldurulmasını, memurlarımıza fazla maaş verilmemesini yazacak kadar ileri gitmektedirler.

Sayın hemşehrimiz,

Muhalif partililer sizlere gelip yalan yanlış konuşabilirler, onlara inanmayınız. Onlara deyiniz ki sizleri çok tecrübe ettik ne yaptınız ki bundan sonra yapacağınızdan bahsediyorsunuz.

Kim ne derse desin D.P. 946 dan bugüne kadar nasıl memleket ve millete hizmet etti ise bundan sonra da Allahın da yardımıyle ve Genel Başkanımız ve Başvekilimiz Adnan Menderesin Konya nutkunda söylediği gibi müslümanlığa kuvvet verecek, Çiftçiyi, işçiyi, esnaf ve tüccarımızı ve bütün memurlarımızı desteklemek yoluna devam edecektir. Hepinizi hürmet ve muhabbetle selâmlarız.

D.P.
İl İdare Heyeti Reisi
Aziz Zeytinoğlu

Aziz Zeytinoğlunun yazdığı yazının fotokopisi

Şeriatcıyız, şeriatcı...

Adalet Bakanlığındaki çalışmalar

Adalet Bakanı Sedat Çumralı bu halita bu konuda kendisinden bilgi istendiğinde üzüntülü bir ifadeyle masanın ilerisine uzandı, kuşe kâğıda basılı kalın bir kitabı alarak AKİS muhabirine gösterdi:

"— İşte bunları dağıtıyorlar..." de-

Bu yeşil kaptı kitapta, Emniyetçe yakalanarak Adalete sevkedilen nurcuların beraatlerine dair ilamlar toplanmıştı. Böylece nurcular, taraftarlarına cesaret vermektedirler. Bu tip muzır **cereyanlarla** ilgili **açık ve kesin** yasaklayıcı hüküm bulunmadığından, nurcular bugün böyle kitaplar bastırabilmekte, bütün Türkiyeye dağıtmakta ve kanunun kendilerine bir şey yapamıyacağını ispat edebilmektedirler. Nurculuk türk mevzuatına göre suç değildir. Nurcular Emniyet tarafından takip edilip yakalanmakta. Adalete teslim edilmekte, haklarında genel hükümlere göre dâva da açılmaktadır. Fakat onlar, "Anayasanın verdiği hakla din! âyin yapıyorduk" gibi mazeretlerle genel hükümlerden yakalarını sıyırmakta ve delil yetersizliğinden beraet etmektedirler. Bu körebe oyununa son verilmesi için mevzuatta değişiklik yapılması zorunlu görülmektedir. Nitekim Hükümet, gerici ve zararlı cereyanlarla ilgili olarak yaptığı bir toplantıda bu meseleyi ele almış ve gerekli tedbirleri tesbit etmiştir. Adalet Bakanlığı, Hükümetin tesbit ettiği tedbirlerden payına düşenleri gerçekleştirmek için çalışmalara derhal başlamıştır.

Adalet Bakanı Sedat Çumralı, AKİS

muhabirinin, bu çalışmalarla ilgili sorusuna şu cevabı verdi:

" Yeni Anayasanın vatandaşlara tanıdığı geniş hürriyetin kötüye kullanılması türk vatanını bölücü ve türk milletini ayırıcı, zararlı cereyanlara başgöstermesi üzerine Ceza Kanunumuzun yeniden gözden geçirilmesi için Cumhuriyet Başsavcısından, Yargıtay Başkanlarından ve Ceza Hukuku profesörlerinden mürekkep bir heyet çalışmalar yapmaktadır. Çalışmanın mevzuu, Ceza Hukukunu alâkadar eden hususlardan ibaret olup, devlet idaresi aleyhine işlenen suçlara aittir."

Zararlı cereyanlarla ilgili mevzuatı incelemek için kurulan komisyonun ilk toplantısında Milli Emniyet mensupları komisyon 'üyelerine bu cereyanlar hakkında geniş bilgi vermişlerdir. Ayrıca bu konuda, çeşitli yetkililer tarafından hazırlanan raporlar bu komisyona tevdi edilmiştir. Komisyon, yaptığı genel mahiyetteki görüşmelerden sonra bir alt komisyon kurmuş ve bu alt komisyonun hazırlıyacağı raporu beklemeye başlamıştır Ünlü ceza otoritesi Prof Faruk Eremin de yer aldığı bu alt komisyon, çalışmalarını bitirmek üzeredir.

Alt komisyon Ceza Kanunumuzdaki zararlı cereyanlarla ilgili maddeleri ve gerekli görülen yeni hususlar bir bütünlük ve gerçeklere uygunluk çerçevesi içinde toplayan ayrı bir kanun tasarısı hazırlamaktadır. Tasarıya "Demokrasiyi Korumak için Tedbirler Kanunu" adı verileceği de söylenmektedir. Tasarıya Türkiyede nitelikleri belli olan muzır cereyanları, hâkimlerimizi zor durumda bırakmıyacak açıklıkla kapsıyan maddelerin konulduğu bildirilmektedir. Tasarıda, bütün aşın cereyanlarla birlikte komünizmle ilgili cezai hükümler de yer alacaktır.

AKİS muhabirinin bu husustaki sorusuna Adalet Bakanı:

"— Memleketi sağa ve sola alabildiğine sürüklemek isteyenler var" diye cevap verdi ve ardından ekledi:

"— Bizim çalışmalarımız, türk vatanının bütünlüğünü tehlikeye düşüren istisnasız bütün cereyanlar için tedbir aramak yolundadır ve komünizm de tabii bunların başındadır."

Sedat Çumralı bu defa masasındaki bir başka kitaba uzandı. Nurcuların bastırdığı yeşil kaplı kitaptan çok daha ufak boydaki bu gösterişsiz kitap, Anayasa idi. Çumralı, Anayasanın inanç hürriyeti ile ilgili maddesini, kelimeleri tane tane telâffuz ederek okudu ve:

"— İşte, biz çalışmalarımızda bunun içindeyiz. Kendi halinde, namaz kılan, dinine bağlı, sade vatandaşı hiç bir zaman suçlamamak prensibimizdir" dedi.

Gerçekten önemli bir problem de. bu çalışmalar sırasında şeriatçılıkla, nurculukla, ümmetçilikle ilgisi olmadan dinine bağlı namuslu vatandaşı ürkütmemek, gücendirmemektir. Ancak, bu çalışmalardan ürkenler bu tip vatandaşlardan çok, hakikaten zararlı cereyanların içinde bulunanlardır. Cemiyetimizin başına belâ olan bu adamlardan bir çoğu çalışmaların başlamasından bu yana Adalet Bakanlığına tehdit mektupları ve telgrafları göndermeye cüret etmişlerdir. Ancak bu mektuplar çalışmalara hiç bir şekilde tesir etmemekte, sadece espri konusu olmaktadır.

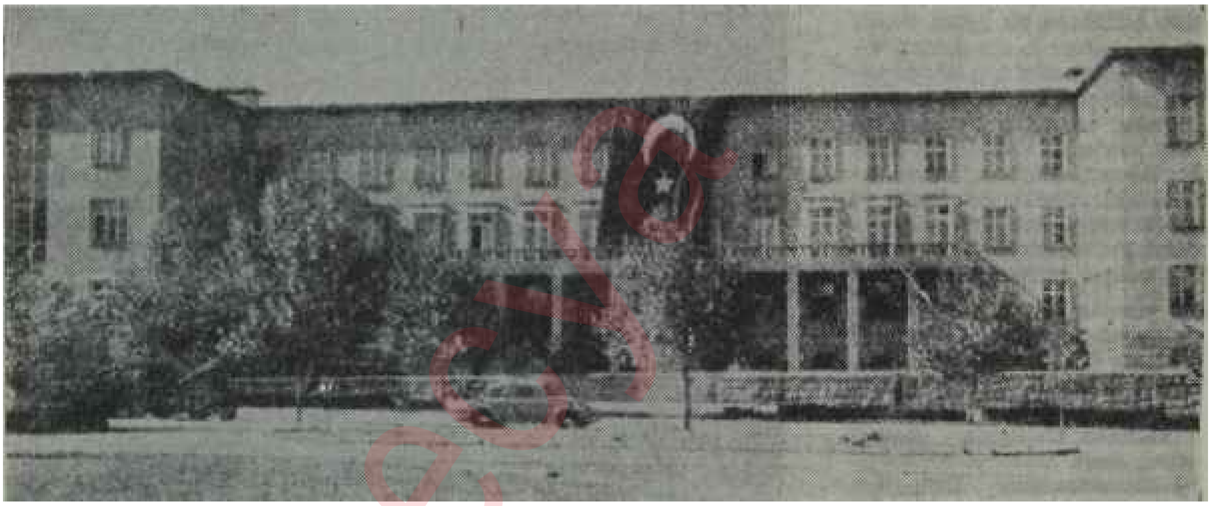
Adalet Bakanı Çumralı, mütevazı bir eda ile bu çalışmaların on, onbeş güne kadar tamamlanacağını ve Komisyonun hazırlıklarının halk oyuna açıklanacağını müjdeledi.

Kollarını sıvayan adam

Otuz yılı aşkın hakimlik hayatı, Türkiyenin geleceği ile ilgili son derecede önemli mevzuat değişikliklerinin sorumluluğunu almış olan Sedat Çumralıda artık değiştiremiyeceği alışkanlıklar yaratmıştır, çumralı, bilinen politikacı davranışlarına hiç bir şekilde iltifat etmemektedir. AKİS muhabiri, kendisinden hayat hikâyesini bile büyük güçlükle alabilmiş ve mütemadiyen "şahsımdan bahsetmeseniz.. ricası ile karşıkarşıya kalmıştır.

1904 yılında Konyada doğan Çumralı, ilk ve orta tahsilini Konya İttihat Terakki İdadisinde tamamlamış ve 1923'de Ankara Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. 1943 yılına kadar çeşitli yerlerde savcılık ve hakimlik yapan Sedat Çumralı, o yıl yapılan seçimlerde Konya milletvekili olarak Meclise girmiş ve 1950'ye kadar milletvekili kalmıştır. 1950 yılından sonra hakimliğe dönen Çumralı 1961 'de senatör olarak yine Parlâmentoya gelmiş ve 1963'ün son günlerinde kurulan İnonünün Reform Kabinesine Adalet Bakanı olarak girmiştir.

Adalet Bakanı, bakanlığında ya-

Adalet Bakanlığı binası
Bir giyotin hazırlanıyor

pılan çalışmanın sadece hukukî yönden olduğunu belirtmekte ve söz konusu zararlı akımlarla mücadelede diğer bazı tedbirlerin gerekliliğine de işaret ederek:

"-- Bu konuda başka bakanlıklara ait hizmet ve çalışmaların onlar tarafından yapılması gerekir" demektedir.

Zararlı akımlarla mücadelede Çumralının işaret ettiği gibi, diğer bakanlıklarda da çalışmalar yapılmaktadır. Meselâ İçişleri Bakanlığında son günlerde nurculukla ilgili bir masa kurulmuştur. Öte yandan Milli Eğitim Bakanlığında da Müdürler Komisyonu bu konularla ilgili tedbirleri görüşmek ve tesbit etmek üzere çalışmalar yapmaktadır. Turizm ve Tanıtma Bakanı ve Hükümet sözcüsü Ali İhsan Göğüş ise konunun hükümet meselesi olarak ciddiyetle ele alındığım belirtmiş ve demiştir ki-:

"— Hükümetimiz bu çalışmalarıda asla, vicdan hürriyetini kısıtlıyan bir tutumun sahibi olmıyacaktır. Ama inançların siyasete ve karanlık maksatlara alet edilmesi, memleket! bölücü cereyanlar haline getirilmesi ve bu tip davranışları bir siyasî cemiyet çerçevesinde düzenleyenlerle mücadele etmek Türkiye Cumhuriyeti Hükümetlerinin vazifesidir..."

Herkes gider Mersine—

Parlâmentomuzun ünlü "maneviyatçıları" ise yapılan çalışmalar hakkında güvensizlik izhar etmektedirler. Meselâ Reşat Özarda, Adalet Bakanlığında gericilik ve zararlı akımlar için tedbirler alınması için çalışmalar yapıldığı kendisine anlatılıp fikri sorulunca, derhal mahut teraneyi tutturmuştur:

"— Mücadele yalnız gericilikle değil, komünizmle de olmak gerekir."

Özarda, Hükümetin komünizmi de zararlı cereyanlar içinde kabul ettiğini ya unutmuş, ya da kasden es geçip bilinen slogana cankurtaran simidi gibi sarılmıştır. AP'lilerden Kemal Bağcıoğlu ise bu konuda, nasihat verircesine parmağını iki yana sallıyarak :

"— Sadece bir tarafla yapılan mücadeleyi kabul etmiyorum..." demiştir

Bir söylentiye göre ırkçıların, bir söylentiye göre de milliyetçilerin yayın organı Orkun adlı derginin sahi bi bağımsız Kastamonu milletvekili. İsmail Hakkı Yılanlıoglu ise bu me selenin " çok derin" bulunduğunu, nedenlerinin araştırılması gerektiğini Cumhuriyet neslinin en büyük eksikliğinin inançsızlık olduğunu anlatmış ve Almanyanın inanç ve milliyetçilik sayesinde. İkinci Dünya Harbinden

Kulağa Küpe...

Gelin ve Kız

Şimdiye kadar "Kızım sana söylüyorum, gelinim sen an-" la", kaynanaların prensibiydi. Ama terfi etti, artık politika stratejisi oldu.

Öyle ya, baksanıza Pala Pa--ya. Adam Seçim Kampanyasını Bursada açtı.

Halbuki, Bursada seçim yok

sonra hemencecik kalkınıvermesini misal göstermiştir. Ancak AKİS muhabiri :

"— iyi ama, Almanyada bu inanç ve milliyetçilik metodu İkinci Dünya Harbinden sonra değil, Hitler zamanında uygulanmıştı" diye itiraz edince, Yılanlıoğlu bunu kabul etmiş, dalgın dalgın gülümsiyerek:

"— Evet, o zaman aşılamışlardı" deyivermiştir.

Dağ başını duman almış

7 Nisan salı günü bu konuyla ilgili bir başka hadise oldu. Saat ll'de, yedi zinde adam, Atatürkün mânevi huzurunda hazırol vaziyetinde sıralandılar. Aralarında genci, orta yaşlısı, üniversitelisi, işçisi, paşası, mühendisi, gazetecisi vardı. Bu yedi adam 12 saat önce bir milyona yakın atatürkçüyü temsil eden derneklerin temsilcileri tarafından Atatürk İlkelerine Bağlı Dernekler Daimi Komitesine seçilmişler, dernek temsilcilerinin meydana getirdiği kurulun kabul ettiği "Atatürk İlkelerine Bağlı Derneklerin gericilikle mücadelelerinin müessir şekilde yürütülebilmesi ve mücadelenin koordine edilmesi" prensibini kafalarına ve gönüllerine yerleştirerek yola çıkmışlardı.

1 Nisandaki hadiseli toplantıda, ikinci toplantının tarihi olarak 7 Nisan tesbit edilmiş ve bir komisyon çalışmalara başlamıştı. Ancak komisyon çalışmaları devam ederken Sıkı 'Yönetimin toplantıyı menettiği haber alındı. Buna rağmen çalışmalar devam etti. 7 Nisan günü öğleden sonra saat 15'e kadar toplantının yapılmıyacağı sanılıyordu. Tam bu saatte Yenişehirdeki Öğretmenler Federasyonu Genel Merkezine bir Birinci Şube memuru girdi.Federasyonun genç Genel Sekreteri Hayrettin Uysala:

"— O bizim kağıdı geri almaya geldim" dedi.

Söz konusu kâğıt, toplantının yasaklanması ile ilgili yazı idi. Uysal, toplantıya izin çıktığını anlamıştı, sevincini saklamadan memura takıldı:

"— Getirdiğiniz kâğıdı niçin geri götürüyorsunuz?"

Memurun esprili cevabı kısa oldu:

"— Siz ağır bastınız..."

Toplantı saat 17'de, yine Kızılay Genel Merkezi toplantı salonunda başladı. Bu defa, davetsiz misafirler gelmemişlerdi!

Toplantının başında. Halkevleri adına gelen Talisin Banguoğlu ve Mehmet Özgüneşin ötekilerden ayrı davranışları müşahede edildi. Banguoğlu sık sık usul tartışmaları açıyor, her konuda söz alarak ve uzun uzun konuşarak parlâmento taktiklerini bu toplantıda da başarıya ulaştırmak amacında görünüyordu, Özgüneş ise milliyetçilik nutukları çekiyor. MBK devrinin ünlü "yan kuvvetler - orta kuvvetler" semasını izahlı olarak çiziyordu. Diğer delegeler, bir an önce, komisyonun hazırladığı taslak rapor üzerinde görüşmelere geçilmesini, atatürkçülük yolunda bir şey yapmak isteniliyorsa uzun lâfla vakit geçirilmemesini istiyorlardı. Özgüneşin bu konudaki fikri. "Atatürk ilkeleri konusunda toplantıda bulunanlar tam bir fikir birliğine varmadan bir çalışmaya girişilmemesi" idi! Oysa, komisyon raporundaki çalışma programında bir daimi komitenin kurulacağı ve komitenin araştırmalar yaparak, bir fikir plâtformu yaratacağı, devrimleri yayacağı ve onlar için mücadele vereceği belirtilmişti.

Ayrılanlar ve kalanlar

İşin içyüzü, kifayet önergesi verildiğinde ortaya çıktı. Özgüneş ve Banguoğlu önergenin aleyhinde konuştular, fakat önerge kabul edildi. Bunun üzerine yılların politikacısı Banguoğlu, komisyon raporunun görüşülemiyeceğini, daha önce yönetim kurullarına götürülmesi gerekliliğini ileri sürdü. Çalışmaları çok geciktirebilecek bu teklif de reddedilip maddelere geçildiğinde, Banguoğlu, raporun birinci maddesi için bir önerge verdi ve gericilik kadar komünizmle de mücadele edileceğinin maddede ifade edilmesini istedi. Ancak komünizmle mücadelenin diğer maddelerde yer aldığı fikri karşı fikir olarak savunuldu. Önergesi reddedilince Banguoğlu ve Özgüneş, kendilerinin maddelerin görüşülmesi için yetkisiz olduklarını - birdenbire - hatırlayıverdiler ve bir süre sonra asık suratla toplantıyı terkettiler. Bu terk olayı toplantıda bulunanlar üzerinde soğuk duş tesiri yaptı. Bir delege Halkevleri Genel Başkanının davranışının Halkevleri müessesesini ilgilendirmemesi temennisinde

bulundu.

Komisyon raporu ufak değişikliklerle kabul edildi, komisyonun hazırladığı bildiri ise aynen onaylandı. Bildiride, "Biz atatürkcü teşekküller, bütün gericilik kaynaklarını kurutmak ve Türkiyemize demokrasi ve çağdaş uygarlık kapılarını kesin şekilde açmak için derinlemesine bir mücadeleye karar vermiş bulunuyoruz" denilmekteydi.

Daha sonra yapılan seçimlerde Türk-İş delegesi İsmail Araş. Eski Muharipler Derneği delegesi emekli General Aziz Arman, Ankara Gazeteciler Cemiyeti delegesi Doğan Kasaroğlu, Öğretmenler Federasyonu delegesi Hürrem Arman, Sosyalist Kültür Derneği delegesi Doğan Avcıoğlu, SBF Fikir Kulübü delegesi Alper Aktan, Daimi Komite üyeliğine seçildiler.

Toplantının kapanış konuşmasında Federasyon delegesi Hürrem Arman, atatürkcü aydınların ortak mücadelede, daimi dirsek teması kurmalarının çok önemli bir gelişme olduğunu söyledi.

Hükümetin tutumu

Gericilikle savaşta Hükümet gayretlerinin yanında, yan kuvvet olarak ve savaşın umumî efkârda havasını vermek için girişilen bu teşebbüsün son toplantısının yapıldığı akşam Ankara Radyosunu dinleyenler resmî tutumun ne olduğunu anladılar. O akşam yayınlanan bir hususi programda dakka, asırlardan beri bu memlekette girişilmek istenilen her devrimin karşısına çıkanlar bütün çıplaklıklarıyla teşhir olunuyorlardı: Düzenin değişmesinden dolayı menfaati bozulanlar ve onların âlet olarak kullandıkları yobazlar! Radyoda sık sık "İstemezük! Din elden gidiyor! Şeriat isterük!" sesleri duyuldu ve spiker bunların nasıl lanete lâyık sesler olduğunu güzel, inandırıcı bir tarzda anlattı. Radyonun saydığı ilerici bütün hareketler, bundan bir süre önce AP nin sembol milletvekili unutulmaz Sait Sina Yücesoyun "komünistlerin ve Siyonistlerin tertibi" diye Meclis kürsüsünden damgaladığı hareketlerdi.

Ancak Hükümet. Adalet Bakanının da ifade ettiği gibi, zararlı cereyanlardan sadece gericiliği değil, gayesine varmak için gericilik maskesini dahi kullanmaktan çekinmeyen komünizmi de anlamaktadır ve ona karşı da zerrece insaf göstermek niyetinde değildir. İlericilik adı altında "Komünist Parti açıkça kurulamazsa serbest rejimden ilericilikten nasıl bahsedilie-bilir? Onların da konuşmak hakkı bulunmazsa fikir hürriyeti olur mu?" edebiyatı yapanlarla bugün zararlı bütün faaliyetlere karşı savaş bayrağını açmış olanların hiç bir bağlantıları yoktur, fiilî bağlantıları yoktur.

Bu hafta, bir gazeteci şöyle söyledi :

"— Komünistle Peyami Sefa, Gökhan Evliyaoğlu tipi adamlar uğraştı mı, insanın vallahi komünist olacağı geleceğini biliyoruz. Onun için savaşımıza komünistleri sokup bu Peyami Sefaların, Gökhan Evliyaoğluların komünizme yaptıkları hizmeti biz nurculuğa yaptırmak niyetinde değiliz!"

İstanbul

Seçim hazırlığı

Geride bıraktığımız haftanın son günü, 1950'lerde DP nin. DP maziye karıştıktan sonra da mirasçısı AP nin kalesi sayılan Bursada Tayyare Sinemasının iğne atılsa yere düşmeyen kalabalık salonunda kürsüye çıkan lider Gümüşpala, partisinin Senato seçim kampanyasını "Vatandaşın ümidi Adalet Partisindedir" gibi bir inciyle açınca, salon, alkıştan yerinden oynadı. Gümüşpalaya göre, "vatandaşın ümidi AP", Mecliste, Senato seçimlerinin nisbî olmaması için elinden geleni yapmış, fakat bir türlü sözünü dinletememişti. Şimdi kendisine, ve partisine düşen, önümüzdeki günlerde canla başla çalışmak ve Senato imtihanını yüz akıyla atlatmaktı.

Nuri Eroğan
Kalpte yatan aslan

Yeni uygulanacak olan nisbi temsil usûlüne göre, iki büyük parti hem Millet Meclisinde ve hem de Senatoda aldıkları oylar oranında temsil edilecekler ve göze batan kuvvet dengesizliği de bu yolla ortadan kalkmış olacaktır. Ayrıca, gelecekte kuvvet kazanması beklenen küçük partilere de bu şekilde kan verilmiş olacak, yaşamaları imkân dahilîne girecektir.

Hedef, İstanbul!

Çekilen kurada kaybeden ve seçimi yenilenecek olan illerin başında İstanbul gelmektedir, Kadıköy, Beyoğlu ve İstanbul - kazaları dahil - olmak üzere üç bölgeye ayrılan iki milyonluk İstanbul, 7 Haziran 1964 günü on senatör seçecektir.

AP, şimdi asıl hedef olarak, iller içinde İstanbulu seçmiştir. A.P. li Senato üyeleri adayları 3 Mayıs 1964 günü il ve ilçe merkezlerinde yapılacak yoklamalarla tesbit edilecek ve hazırlanan aday yoklama yönetmeliği uygulanacaktır. Bu haftanın sonunda toplanacak olan Temsilciler Meclisi onayından sonra yönetmelik, bütün teşkilâta gönderilecek ve yoklamalar buna göre yapılacaktır. Yeni durumda AP'den Senato üyeliği seçimlerinde aday olmak isteyenler 3 Mayıstan bir hafta öncesi partiye başvurmuş olacaklar ve parti tüzüğü açık olduğu halde, Birinci Genel Kurulda alınan karar gereğince merkezden aday gösterilmeyeceklerdir.

CHP cephesinde yeni birşey yok

Üç seçim bölgesinden Kadıköyde kendisini şanslı gören -1961 seçimlerinde de 2 CHP'li senatör bu bölgeden çıkmıştı - CHP kesiminde, yapılacak seçimle ilgili herhangi bir faaliyet hemüz yoktur. Yoktur, çünkü Ali Sehtorikto" başkanlığı da İstanbul İl Yönetim Kurulandaki devam eden çekişmeleri bir sonuca vardırmamış, sadece suyun altına indirmiştir.

AP de. sırada senatör olmak için can atan sürüyle adamı olduğu halde, eskilerinden vazgeçmemekte, "biz normal yollardan kaybetmiş değiliz, kura çekildi ve kura sonucunda kaybettik sakızını ağzından düşürmemektedir. Bir AKİS muhabîriyle konuşan AP İstanbul İl Başkanı belediyezede Nuri Eroğan, eski atlar konusunda sorulan bir soruya : .

"— Niçin olmasın? Ne kanun ve ne de partimizce hazırlanan yeni aday yönetmeliği bunu mahzurlu görmemektedir" demiştir.

Şimdi İstanbulda yapılan kaba talimin on senatörden CHP'nin en az 5 senatör çıkarmasıdır. 1 senatörlük ortadadır ve onda hem iki büyüklerin, hem de küçüklerin gözü vardır.

Gazete Sütunlarında Savaş

1 Mayıs 1 9 1 9 günü, yanı İzmirin yunanlılar tarafın-3dan işgalinden tam iki hafta sonra ingiliz Daily Express gazetesinde ilk bomba patladı. O gün, gazetenin birinci sayfasındaki manşet şuydu: "İzmirde Yunan Mezalimi - Silâhsız türiler soyuldular ve katledildiler". Gazete bu Konuda, İzmir muhabirinin geniş ve tafsilâtlı bir telgrafını yayınlıyordu. Bu. yunanlıların İzmirdeki marifetlerinin dünya tarafından ilk defa olarak duyuluşuydu. Bundan dolayı hadise Venizelos ve arkadaşlarını inanılmaz bir telaşa düşürdü ve yunan propaganda mekanizması gerçeklerin tahrifi için seferber hale geçirildi. Ancak dünya umumî efkârının projektörleri bir defa İzmire ve yunanlıların oradaki davranışlarına çevrilmişti. Çok kimseyi şaşırtan, bu feci olayların nasıl olup da bu kadar süre gizli kalmış bulunmasıydı. 27 Haziran 1919'da, yunan propaganda mekanizmasının bütün gayretlerine rağmen, bir başyazı da Yunanistana karşı sempatik davranan Manchester Guardian'da çıktı. Başyazıda 31 Mayıs tarihli Daily Express'teki haberlerin tamamile doğru olduğu belirtiliyor ve şöyle deniliyordu :

Babaları şehit edilen türk çocukları

"Böyle hadiselerin cereyan etmiş olması fecidir. Bunların niçin bu kadar zaman gizli tutulduğunu anlamıyoruz. Şimdi yunanlılar Aydın vilâyetinde ektiklerini biçiyorlar. Bütün memleketi kendilerine karşı ayaklandırmışlardır. Türkler bir ordu teşkiline muvaffak olmuşlardır ve yunanlılar denize dökülmek tehlikesiyle karşı karşıyadırlar. İzmir Hikâyesi eski Osmanlı İmparatorluğu topraklarının dört bir tarafına yayılmıştır ve bunun önemli akisleri olacağı anlaşılmaktadır."

Bu kampanya, İzmir Faciasından önce yunanlıların büyük emekle dokudukları propaganda örgütünü bir anda delik deşik ediyordu. Gazete sayfalarında yunanlıların kazandıkları savaş. İzmirde yaptıkları mezalimle kader değiştirdi.

Tertipli okuyucu mektupları

Yunanlılar daha işin başında, müthiş propaganda mekanizmasını kurduklarında Okuyucu Mektuplarının İngiliz basını için ne kadar önemli olduğunu farkettiler ve o sahayı işlediler. Ellerinde, satın aldıkları veya kandırdıkları bir çok kimse vardı. Bunlardan biri Dr. Ronald Burrows, bir başkası da Oxford Üniversitesi mensuplarından Prot Richards idi. 34 Mart 1919'da, Barış Konferansının Yunan 'Meseleleri Komisyonunun son toplantısından bir kaç gün sonra, bu komisyonun raporunun 30 Martta Dörtler Konseyine sunulmasından bir kaç gün önce. yani Barış Konferansında yunan meselesinin en hararetli şekilde görüşülmekte olduğu sırada Times gazetesinde Dr, Burrows'un bir mektubu yayınlandı. Yunanlıların adamı olan Dr. Burrows mektubunda yunan tezin! işliyor ve amerikalıların Batı Anadolunun Yunanistana verilmemesi için ileri sürdükleri sebepleri çürütmeye çalışıyordu. Dr. Burrows yunanlıların sadece İzmir sancağı ile Ayvalık kazasında ekseriyeti teşkil ettiğini söylüyor, fakat muhacir yunanlılar yurtlarına döndüklerinde Batı Anadolunun her tarafında yunanlıların ekseriyet olacaklarını bildiriyordu. Bu mektup Prof. Richards'ın Times'a gönderdiği bir makaleyle destekleniyordu.

Fakat yunanlıların hayret nazarları altında, üç gün sonra; 27 Martta aynı Times'da bir başka okuyucu mektubu çıktı. O gün, Yunanistanın Londradaki elçisi Kaklamanos Dışişleri Bakanı Politise şu telgrafı çekiyordu :

"Meçhul bir okuyucu. Bir tamir Sikini müstear adı altında bugün Times'da Dr. Burrows'un mektubuna cevap vermekte ve tamirin yunanlılara terkedilmesinin aleyhinde vaziyet almaktadır. Benim öğrendiğime göre mek-

tubun sanibi Atkınson acunda biridir ve İzmirden buraya yunan plânlarının gerçekleşmesini önlemek için gelmiştir.."

"Bir İzmir Sâkini"nin mektubu

Bir İzmir Sakini, İzmirin yunanlılara verilmemesi gerektiğini belirtmek için şu delilleri ileri sürüyordu: Küçük Asya sahillerinde yaşayan çeşitli milletler bir ingiliz, fransız veya amerikan mandasını memnuniyetle kabul edeceklerdir, ama bir yunan mandasını değil. Yunanistan bu memleketi yeni baştan teşkilâtlandıracak malî kudrete sahip bulunmamaktadır. Yunanistan bütün imkânlarını Avrupada eline geçen Makedonya, Trakya gibi bölgeleri geliştirmek için kullanacaktır.

Bir İzmir Sakini yunanlıların Barış Konferansına verdikleri istatistikleri münâkaşa ediyor ve Batı Anadoluda yaşayan yunanlılarla Ortodoks raya arasındaki farkı belirtiyordu. "Türk Hükümeti senelerdir ciddi bir nüfus tahrirî yapmamıştır" diyor ve ilâve ediyordu: "Bu konuda en büyük otorite olan Sir William Ramsay de son günlerde verdiği bir konferansta Küçük Asyanın nüfus konusundaki istatistiklerden emin bulunmadığını söylemiştir."

Bir İzmir Sakinine göre türklerin yunanlılara mezalimi, eğer bir büyük devlet mandası yunan işgaline tercih edilirse derhal duracaktı. Zira yunanlılar türklerin "en eski ve en koyu düşmanları"ydılar. En iyi çare, amerikan mütehassıslarının teklif ettikleri gibi bir milletlerarası komisyonun o bölgeye gönderilmesi ve Batı Anadolunun hususiyetlerinin incelenmesiydi.

Aslında türklerden ziyade tamirdeki yabancı menfaatlerin savunucusu olarak ortaya çıktığı anlaşılan bir İzmir Sakini şöyle devam ediyordu :

"İzmirin zenginliğinin bir kısmını yunanlı sakinlerine borçlu olduğunu bildiren ve avrupahların yaptıklarını görmemezlikten gelen Dr. Burrows ile mutabık olma imkân yoktur, İzmirdeki ingiliz ticaret odası tarafından son günlerde hazırlanan bir muhtıranın şu satırlarına dikkatinizi çekerim : İzmir şehri bütün gelişmesini ingiliz ve fransız teşebbüsüne borçludur. Demiryolları, rıhtımlar, tramvaylar ve liman onların elindedir. İhracat, Levant Company'nin kurulmasından bu yana büyük ölçüde ingilizlerin elinde olmuştur. İthalâta gelince o, aşağı yukarı çeşitli milletler arasında mütesaviyen taksim olunmaktadır. Gemiler, küçük bir yunan sahil hattı olan Panteleon şirketinin dışında, ingiliz, fransız veya italyandır. Madenler, halı sanayii hemen tamamile ingiliz, amerikan ve italyan firmalarının inhisarındadır."

Yunanlıların telâşı

Bir İzmir Sakininin bu mektubu yunanlılar arasında panik yarattı. Kaklamanos derhal Dışişlerine gitti ve bu mektup konusunda görüşmeler yaptı. Aynı gün Elçinin Politise gönderdiği bir başka telgraf şudur :

"27 Mart 1 9 1 9 . Bugün, Times'da yayınlanan mektup hakkında görüştüğüm Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı İzmirdeki ingiliz ticaret çevrelerinden gelen muhtıralarda İzmirin yunanlılara verilmesinin protesto edildiğini söyledi. Kendisine İzrnirdeki ingiliz tüccarının menfaatinin tamirin yunanlılara verilmesi olduğunu bildirdim ve Britanya Hükümetinin iyiniyetinin bu çeşit itirazların tesiri altında kalmayacağı ümdini belirttim. Bana, ingiliz kolonisinin itirazlarına hemen hiç. bir önem vermediklerini ifade etti."

Buna rağmen, Bir İzmir Sakininin mektubu karşısında yunanlıların tepkisi süratli oldu. Londradaki yunan elçiliği hemen o gün elenizmın Küçük Asyadaki ekonomik rolü hakkında bir not hazırladı. 30 Martta Venizelos ve Politis Paristen Kaklamanosa yunanlıların Batı Anadoludaki sınaî faaliyetlerine dair istatistikli bir rapor gönderdiler. Venizelos Kaklamanosa şu telgrafı çekti:

"30 Mart 1919. Akşamki ingiliz kuriyesiyle size yunanlıların Batı Anadoludaki sınaî faaliyetlerine dair ve bunların önemini belirten bir rapor yolluyorum. Mr. Burrows'tan, Times'a cevabını göndermeden bu raporu beklemesini rica ediniz. Kuriye çantası Foreign Office'e bugün öğleden sonra varacaktır. Venizelos'-

Rapor, İzmir bölgesindeki sanayiin yüzde sekseninin yunanlıların elinde olduğunu belirtiyor ve Batı Anadoludaki türk, ermeni ve yahudi sanayiiyle yunan sanayiinin kıyaslamasını yapıyordu. Rapora göre 1031 türk fabrikasına mukabil 3 0 0 7 yunan fabrikası vardı ve bunlar 37.643 işçi çalıştırmaktaydılar. Rapor şöyle devam ediyordu :

"Yunan fabrikaları gıda, pamuk ve kereste sanayile ilgilidir. Bunların dışında. Batı Anadolu bölgesinde on ingiliz ve altı fransız fabrikası vardır. Daha sonra, iki fabrikayla italyanlar gelmektedir. Bu onsekiz ingiliz, fransız ve italyan fabrikasının çapı ne olursa olsun bunların bölgenin sınaî gelişmesindeki rolleri 3007 yunan fabrikasıyla elbette ki mukayese dahi edilemez."

Not ve rapor Bir İzmir Sakinine cevap vermesi için Burrows'a iletildi. Fakat işgüzar Burrows bunları beklememiş ve bir cevap müsveddesi hazırlamıştı. Bunu yunan elçisine, Venizelosun mutabakatının alınması için verdi. İngiliz Hükümeti Venizelosun şahsına deniz binbaşısı Talbot'u tefrik etmişti. Talbot müsveddeyi, Venizelosa Parise götürdü. Kaklamanos Başbakana çektiği bir telgrafta Burrows'un cevabını gazeteye göndermek için acele ettiğini, kendisinin müsveddeyi beğendiğini bildiriyor, Venizelosun mutabakatını istiyordu. Venizelos mutabakatını bildirdi.

Savaş kızışıyor

Burrows'un mektubu Times'da 2 Nisan günü yayınlandı. Mektup "Üzerinde durulacak ilk nokta, Bir İzmir Sakininin mektubunda belirtilen muhtıranın İzmir ticaretinin temelini değil, devlet tarafından verilmiş bazı işletme haklarını ilgilendirmesidir" diye başlıyordu. Burrows eğer gerçekten yunan nüfuzu iktisadî bakımdan Batı Anadoluya gerektiği kadar girememişse bunun sebebinin o tarihlerde yunan sermayesinin zayıf bulunması, Bâbıâlinin mümanaatı ve Yunanistanın kendi iş adamlarını diplomatik kanaldan destekleyememesi olduğunu belirtiyordu. Ama şimdi, harp sırasında Yunanistanda birikmiş olan sermaye sayesinde bu müşkil ortadan kalkmıştı. Üstelik artık iş başında Venizelos Hükümeti vardı ve bu hükümet kendi iş adamlarını destekleyecek, onların Batı Anadoludaki teşebbüslerini kolaylaştıracaktı.

Tartışma Burrows'un mektubuyla kapanmadı. Bir İzmir Sakininin Burrows'un ikinci mektubuna cevabı 9 Nisan tarihli Times'da çıktı. Bunun üzerine yunanlılar gene

harekete geçtiler. Burrows hemen 10 Nisanda, Bir İzmir Sakininin, yeni mektubuna cevabının müsveddesini Kaklamanosa sundu. Burrows aynı zamanda bir kaç İzmirli rumun mektuplarının da, kendi mektubuyla birlikte Times'a gönderilmesini tavsiye ediyordu. Kaklamanos bu mektupları "Üç İzmirli" imzasıyla hazırlattı ve hem onları, hem de Burrows'un cevabını Times'a yolladı. Elçi üç izmirlinin kim olduklarını belirtmek için bunların kartvizitlerini de gazeteye göndermişti. Bunların bir tanesindeki isim ve adres şuydu: Kosta M. Varda - İthalât İhracat - Londra!

Burrows'un cevabıyla Üç İzmirlinin mektubu Times'da 21 Nisanda yayınlandı. Ama ertesi gün, aynı Times'da "50 yıldır Türkiyede oturan bir ingiliz" imzasıyla bir başka mektup çıkıyordu. "50 yıldır Türkiyede oturan ingiliz" İzmirde bir yunan idaresi kurulmasının şiddetle aleyhinde bulunuyor ve diyordu ki: "Yunanlıların harp cephelerindeki davranışlarını ve ne kadar çabuk teslim olduklarını bildiğimiz için kendilerine güvenmemiz son derece tabii karşılanmalıdır."

Bu mektup üzerine Kaklamanos hemen Politise bir telgraf çekti ve ataşemiliter yüzbaşı Rodokanakinin gazeteye bir cevap göndermesi için müsaade istedi. Allahtan bir gün sonra, 23 Nisanda, yunanlıların emrindeki Morning Post Prof. Richards'ın bir mektubunu yayınladı. Richards mutad veçhile yunan görüşünün goygoyculuğunu yapıyordu. Ama 26 Mayısta, gene Times'da şu satırlar vardı: "İzmirdeki ingiliz ticâret odasından bir mektup aldık. Bu mektupta bölgenin yunan idaresine bırakılmasının bir felâket olacağı, buna mukabil bütün halkın bir ingiliz, fransız veya amerikan mandasından memnun kalacağı belirtilmektedir."

Dikkati çeken noktalar

İzmirin yunanlılar tarafından işgalinden hemen önceki devrede cereyan eden bu propaganda savaşında dikkati çeken husus, yunanlıların propaganda konusunda gösterdikleri hassasiyettir. Venizelosun yarattığı ve Polotisin titizlikle beslediği hava neticesinde yunan elçilikleri gıpta edilecek bir dinamizm kazanmışlar ve memleketlerinin, hükümetlerinin dâvasını savunmak için seferber olmuşlardır. Aradan geçen kırk,yılın sonunda bugün bizim, 1919'lardaki Yunanistanın Londra Elçiliği gibi çalışan bir elçiliğimiz olmadığını söylemek hata değildir. Buna mukabil, Kıbrıs Meselesinin . böyle bir seferberliği şiddetle gerektirdiği sırada yunan propagandası aynı gayretin içindedir.

Times'da bir mektup çıkıyor. Hemen cevabı hasırlanıp yayınlatma yolu Bulunuyor. Tutulmuş adamlar yunan tezinin avukatlığını yapıyorlar. İlim adamları, gazeteciler, profesörlerden teşekkül eden etkipler cansiperane çalışıyorlar. Buna mukabil Türkiye lehindeki ses, İzmirde başka menfaati bulunduğu için başka hava çalanların sesidir. Yahut da, yunanlıların yaptıkları mezalim ve vahşet gerçekten insan yüreğini sızlattığından ve insanı isyan ettirdiğinden dolayı ayaklananların haykırışıdır.

"Suçluların telaşı"

İzmirdeki yunan mezaliminin tepkileri böyle bir düellonun üzerine geldiğinden dolayıdır ki Venizelos ve arkadaşları kendilerini çok müşkil bir durumda hissettiler.

Geri Tepen Silah

Türklere balkanlılar tarafından mezalim yapılması ve bu hareketlerin bile bizim aleyhimizde bir propagandaya vesile vermesi yunanlıların İzmiri işgaliyle başlamamıştır. Balkan Harbinde de türkler düşmanlarından çok zarar görmüştür ve insafsız muameleye uğratılmıştır. Fakat hem Balkan Harbindeki zulümler, hem de yunanlıların İzmirdeki davranışları en sonda hep sorumluların aleyhine dönmüş ve dünya umumî efkâvı, geç de olsa, gerçekler karşısında hakkın ve bakimin tarafını tutmamazlık edememiştir. Bunun inandırıcı bir delili Balkan Harbi sırasında cereyan etmiştir.

Balkan Harbi sırasında balkanlıların türklere yaptıkları mezalim inanılmaz genişlik kazanmıştır. Türklere karşı her tarafta şiddet hareketlerine girişilmiş re masum insanlar, silâhsız erkekler, yaşlılar. kadınlar ve çocuklar feci bir katliama maruz kalmışlardır. Avrupa, işin başında, türklerin feryatlarına kulaklarını kapamağa çalışmıştır.

O sırada biz, uğradığımız haksızlıkları gerektiği şekilde anlatabilmek için büyük Avrupa, başkentlerine heyetler gönderdik. Heyetlerimiz orada hükümet sorumlularından başka umumî efkârın temsilcileriyle, gazeteler ve gazetecilerle de temaslar yaptı, duruma delillerle ve hâdiselerle, vesikalarla anlatmaya çalıştı. Bu heyetlerden biri de Rusyaya gitti.

Rusya o sırada balkanlıları bize karşı sımsıkı tutuyordu ve Osmanlı İmparatorluğunun kemirilmesinde ken disi için menfaat mülahaza ediyordu. Balkan Harbinde rus parmağı bulunduğu artık herkesin bildiği bir gerçektir. O bakımdan uğradığımız haksızlık ve zulümü ruslara anlatmaya giden heyetimiz çok müşkilâtla karşılaştı. Din temek istemiyorlar, anlamak istemiyorlar. Çarlık Hükümetinin politikasına aykırı bir yayın yapmaya gazeteler yanaşmıyordu.

Buna rağmen heyetimiz, gittiği Novoya Vremya adlı gazetede, elindeki mezalim vesikalarını ve fotoğraflarını gösterdiğinde beklemediği bir algi gördü. Gazeteyi idare edenler insanlık duygularını körletemediler. Türk terin maruz kaldıkları muameleyi yirminci asır medeniyetine aykırı bulduklarını söylediler ve bu konuda yayın yapacaklarını bildirdiler.

Gerçekten, de bu yayım yaptılar.

Düşünmek lâzımdır: Rusyada çarlık devri! Buna rağmen, tüyler ürpertici facialar rus basınında bu surette yer aldı ve hem Rusya, hem Avrupa umumi efkârı üzerinde şiddetli tesir yapmaktan geri kalmadı. Rus milleti hep ayni millet olduğuna göre Kıbrıstaki rum mezaliminin orada şimdi akis yapmamasını ve Sovyetlerin davranışını anlamak kolay değildir.

Bugün, haksızlığın ve zulmün ilelebet örtülemiyeceği hususunda Kıbrıs Hadiseleri yeni bir delil getirmektedir Batı umumi efkârının işin başındaki tutumuyla bugünkü tutumu arasındaki fark, yunanlıların Kıbrısta her türlü insanlık' duygusu dışında işledikleri cinayetlerin tüyleri diken diken etmesinin neticesidir. Adada bir avuç türkün ateşe metanetle ve kahramanca göğüs germesi, ümitsizliğe kapılıp teslim olmaması havanın değişmesinde başlıca âmil olmuştur.

Bu insanları rum hâkimiyeti altına girmeye zorlamak hangi "büyük prensip" in icabı olabilir ki?. ,

Yunanlıları türkler aleyhine kışkırtan papaz Menekşepulos

Öyle ya. bütün propagandaları yunanlıların Türkiyeye medeniyetin, adaletin ve hürriyetin ışığını götürdükleri esası üzerine bina edilmişti. Halbuki palikaryaların medeniyet, adalet ve hürriyet anlayışlarının ne olduğu bütün' çıplaklığıyla meydana çıkmıştı. Şimdi ne yapılacaktı? Üstelik tamir Olayları bütün Türkiyeyi ayağa kaldırmış, Mustafa Kemal 19 Mayısta Samsuna çıkmış ve türk milleti küllerinden sıyrılmıştı. Bu devrede yunanlıların kendi aralarındaki temasları çok ilgi çekicidir.

İstanbuldaki yunan yüksek komiseri Kanelopulosun 22 Mayıs 1919da Paristeki Politise gönderdiği telgraf şöyle başlıyordu :

"İzmirin işgaliyle başlayan kaynaşma Osmanlı İmparatorluğunun parçalanmasının kati olduğu yolundaki haberlerin yayılması ve yayınlanması ile büsbütün artmıştır. Mitingler, tehditler, matem alâmeti olarak camilerin, dükkânların kapanması tarzında Büyük Devletleri tesir altında bırakacağı ve kaynaşmayı devam ettireceği sanılan her çareye Hükümet tarafından Başvurulmaktadır. Bunun, Büyük Devletlerin kararını değiştireceği Ümit edilmektedir. Basın tehditlerle doludur. Hükümet elindeki organlarla, bu kampanyaya dini bir mahiyet verdirmekte ve Müttefiklerin kararının İslâmiyet aleyhinde olduğu havasını estirmeye çalışmaktadır..."

27 Mayısta Politis hem bu telgrafı, hem de Kanelopulosun gene İstanbuldan gönderdiği ve "İzmirin işgali üzerine Hükümet ile Jöntürkler arasındaki gerginlik yumuşamıştır'' diyen telgrafını Kaklamanosa gönderiyordu. Politis Ferit Paşanın yeni kabinesinin Jöntürkler tarafından beğenildiğini de eklemekteydi. 30 Mayısta, İstanbuldaki kargaşalığın artmakta olduğu teyit ediliyordu. 5 Haziranda ise Kanelopulos Osmanlı Hükümetinin müstevli kuvvetlere karşı türk halkının ayaklanmasını desteklediğini bildiriyordu. Telgrafta Hükümetin Jöntürklerle gizlice anlaşmak niyetinden de bahsediliyordu. 20 Haziranda Kaklamanos Times'da çıkan şu haberi Parise heyecanla aksettiriyordu: "Yedek subayların yunan işgaline karşı mukavemet hareketini teşkilâtlandırmak üzere İstanbuldan gizlice ayrılmakta oldukları anlaşılmaktadır."

Yunanlılar için vaziyet 1 9 1 9 Haziranının ortasından itibaren daha da vahimleşti. Politis Londradaki elçisine 20 Haziranda şu telgrafı gönderiyordu :

"Bahis konusu olan münferit-mukavemet hareketleri değil, türk makamları tarafından hazırlanıp tatbike konulan ciddi bir savaş plânıdır. Başbakan Venizelos bu konuda Müttefiklerarası Yüksek Konseyin dikkatini ikinci defa olarak çekti..."

24 Haziranda ise Venizelos Atmadaki Başbakan Yardımcısı Repulise şu haberi bildiriyordu: "Küçük Asyadaki yunan işgal kuvvetleri komutanı General N'idere tam hareket serbestisi verdim!" Venizelos bu emri Müttefiklerin tasvibiyle ve Anadoludaki mukavemeti kırmak için vermiştir. Aynı gün Politis Kaklamanosa acele bir telgraf çekmekte ve türklere gözdağı verip taarruz hareketlerini önlemek için ingiliz hükümetinin yunan birlikleri nezdine ingiliz subayları göndermesini istemektedir. 25 Haziranda Kanelopulos İstanbuldan Parise o zamanki İçişleri Bakanı Ali Kemalin bir demecini bildirmektedir. Ali Kemal İstanbuldaki fransız taraftarı hükümet gazetesine şunları söylemiştir: "Düşmanımız ittihatçılardır Mukavemet hareketini onlar teşkilâtlandırmaktadırlar. Hem kuvvetlidirler, hem paraları vardır, hem de iyi. teşkilâtlanmışlardır. İdareciler arasında Talat bey ve Enver Paşa vardır. Barutu ateşleyen İzmirin işgali olmuştur. Hükümet, ittihatçıların hareketleri karşısında âciz durumdadır."

Fakat, yunanlıların kendi aralarındaki haberleşmeleri. Müttefiklerin İstanbul Hükümetinin bu tutumuna inanmadığını göstermektedir. Yunan Hükümetinin İstanbuldaki Müttefiklerarası Heyet nezdine gönderdiği temsilcisi Albay Kateçakisin bildirdiği şudur: Sadrazam ve bir çok Osmanlı Nazırı Anadoluya geçerek mukavemet hareketine katılacaklardır!

Bütün bu haberler karşısında derin bir endişeye düşen Venizelos nihayet 10 Temmuzda Barış Konferansı Başkanı Clemenceau'ya müracaat etti ve şunları bildirdi: Türkiyenin askerî hazırlıkları öyle bir genişlik kazanmıştır ki bütün doğuda harbin yeniden alevlenmesi ve Şark Meselesinin halline imkân vermemesi ihtimali belirmiştir. Türklerin seferber hale getirdikleri asker miktarı yakında 300 bini bulacaktır. İtalyanlarla türkler arasında temaslar başlamıştır.

İzmire çıkmakla kendilerini nasıl bir kapana Kıstırdıklarım anlamaya başlayan yunanlıların bundan sonraki gayretleri gelecek haftaki yazının konusudur.

Bir Röportaj

Bugün Halk Taksilerde

Halkın nabzını yoklayanlar, hiç şüphe yok, büyük şehirlerin taksi ve dolmuş şoförleridir. AKİS ekipleri bu hafta Başkentte bir anket yaptılar ve taksi ile dolmuş şoförlerine halkın arabalarda nelerden bahsettiğini sordular. Alınan cevaplar bugün hslkon en ziyade hangi konular üslerinde durduğu hakkmda bir fikir vermektedir.

İşte, cevaplar!

Mehmet KILIÇ — 06 AL 925 ; Benim arabada herşey konuşulur. Ama bu son haftalarda, daha çok Kıbrıs meselesinden konuşuluyor. Hemen herkes Birleşmiş Milletlere başvurmakta geç kaldığımız kanaatinde.

Almanyaya giden işçiler de şikâyet konusu oluyor. Bir de zenginlerimiz bol bol apartıman yaptıracaklarına bir araya gelip şirket kursalar, fabrika açsalar daha iyi değil mi? Böylece yeni iş imkânları da sağlanmış, olur. İşte, bunlar konuşuluyor ağbi.."

Nuri ÖZKAN — 06 AL **162 :** Son haftalarda daha çok vergi işinden bahsediliyor. Ufak esnafla az kazançlı vatandaş, genel olarak, bu vergilerin çıkmasına taraftar ama kodamanlar böyle düşünmüyor .

Bir de Kıbrıs meselesi tabii. Müşterilerin ekserisi takip edilen politikanın doğru olduğu kanaatinde. Hükümet; haklı buluyorlar,

Hicran AKKARTAL — 06 AK 330: Bizim burası Meclis Taksi. Bazıları, özellikle milletvekilleri hiç konuşmazlar. Bazıları da son günlerde Kıbrıs dalgasından bahsediyorlar. Başka ne söylesinler? Kimisi de, işsizliğin çok olduğundan bahseder. Ama, doğrusu, hemen herkesin konuştuğu mevzu Spor Toto . .

Suat SEZEN — 06 AP 772 : En çok maçtan, Spor Totodan bahsederler. Şimdi bir de Vergi Reformları konuşuluyor. Çok kazanan çok vergi versin. Meselâ **100** bin lira kazanan, bunun hiç değilse 40 bin lirasını vergi olarak devlete sahiden ödemeli. Zira bu vatana ayağını basan her vatandaşın devlete borcunu ödemesi lâzım.' Bir de Kıbrıs meselesi konuşuluyor. Müşterilerin çoğu rumların sınır dışı edilmelerini istiyor. Çok kazanıyor bunlar.

Abdullah TAŞYARAN — 06 AH 437: Müşterilerin son haftalarda daha çok Vergi Reform Kanunlarından bahsediyorlar ve çoğu da bu kanunları destekliyor. Kazanan vergisini versin, yahu. Bir de taksilerin saat meselesinden şikâyet ediyorlar. Kimi arabada saat var, ilminde yok. Müşteri kaç para vereceğini şaşırdığım söylüyor. Kıbrıs meselesinden de çok bahsediliyor. Herkes savaş korkusu yüzünden piyasanın yattığını, kimsenin yatırım yapmağa cesaret edemediğini, piyasada paranın azaldığını söylüyor.

Mehmet AYDOĞAN — 06 AV 727 : Vergilerden şikâyet ediliyor ama biz zaten hep zenginleri taşıyoruz. Son aylarda Kıbrıs meselesinden de çok bahsediliyor, Rumların malları konuşuluyor. Kıbrıs meselesinin çok uzadığından şikâyet ediliyor.

Abdullah **DAV** — 06 AL 203 : Herkes Kıbrıs meselesinin uzamasından şikâyetçi. Bu yüzden işlerin ve piyasanın da durduğunu ileri sürüyorlar. Ayrıca oradaki halka yapılan zulüm ve eziyet te konuşuluyor.

Alt İHTİYAR — 28 AC 276 : Herkes Kabristan bahsediyor. Orada türkler öldürülürken, burada kimse aldırmıyor deniyor. Genel bir işsizlik var. Millet çalışmak, para kazanabilmek için başka memleketlere gidiyor. Geçim çok zor. Hepimiz sıkıntı içindeyiz diyorlar. Para yok iş yok, hiç kimse İktidardan memnun değil. İşte, kısaca hemen herkes üzgün.

İbrahim CABA — 06 AT 608 : Ağbi, hep aynı şeyler Kıbrıstan çok bahsedilir benim arabada. İşsizliğin de, piyasadaki durgunluğun da sebebi Kıbrıs diyorlar Şu mesele biran önce halledilse diyorlar. Herkes ya harp olur da piyasa altüst olursa diye düşünüyor. Kimse parasını yatırmıyor. Atlayın arabama sizi İşçi Sigortaları Kurumuna götüreyim. Oradaki kuyruğu görün. Millet başka memleketlere gidip çalışmak için sıra bekliyor

Nelerden Bahsediyor?

Yazık değil mi? Bu bizim için ayıptır. Burada büyüt fabrikalar açılmalı. Herkese iş bulunmalı.
Zeynel **CANKURTARAN** — 06 AL 203 : Benim arabada gecekondulardan bahsediliyor. **Bir** tane, iki tane değil.. Topluca yıkıyorlar gecekonduları. Bu kadar halk ne yapsın, nerede barınsın diyorlar.. Bir de Kıbrıs meselesinden bahsediyorlar. Ama kimsenin şöyle olsa daha iyi olur diye bir yol gösterdiği yok.
Mehmet OLGUNER — 06 AZ 152 : Son zamanlarda herkes Kıbrıs dalgasından bahsediyor. Rumların vahşiyane hareketleri, giriştikleri katliam hareketini takbih ediyorlar. Herkes Kıbrısa gönüllü gitmek, rumlara güzel bir ders vermek istiyor.

Kemal CANKURTARAN — 06 AL 169 : Benim arabada da son haftalarda en çok konuşulan konu Kıbrıs olayları, İşlerin durgunluğunu, para sıkıntısını hep buna bağlıyorlar. Sonu hayırlı olur inşallah diyorlar.
Edmoud OSPİŞİ — 06 AE **942**: Benim arabam lükstür, ben Venedikliyim aslen. Arabama hep gençler biner. Kızlar oğlanlardan, oğlanlar da kızlardan bahsederler. Beraber binerlerse de fısır fısır konuşurlar, ne söylediklerini duymam bile. Zaten ihtiyarladım. Kulaklarım iyi işitmiyor artık. Ama daha çok aşk konuları konuşulur benim arabamda.

Hasan DÜDÜKÇÜ — 06 AE **942** : Müşteri biraz da arabanın çokluğundan şikâyetçi. Sokakta yürüyecek yer kalmadı diyorlar. İşsizlikten, piyasanın durgunluğundan yakınıyorlar. Bunların sebebini hep Kıbrıstaki olaylara bağlıyorlar.

Ali ALEMDAROĞLU — 06 AK 808 : Kıbrıs olayları yüzünden piyasa çok durgun diyorlar. Hemen hemen ekserisi, Hükümet bu meseleye de müspet bir hal çaresi bulacak diyor. Benim arabaya binenlerden hiç değilse yüzde 80'i Vergi Reform Kanunlarından memnun. Kaçakçılığın önlenmesi gerektiğinden bahsediyorlar. Kısaca Hükümetin bugünkü tutumu umumiyetle iyi karşılanıyor. Toprak Reformu çok bekleniyor.

Yurdanur YETİŞKİN — Ankara 13272 : Benim arabam o kadar lüks değil ama nedense müşterilerimin yüzde 90 ı kadındır. Ya modadan, ya müşterek arkadaşlarından, yahut ta sinemadan, tiyatrodan bahsederler. Bol bol para lafı ederler.. Son günlerde arada bir Kıbrısa alt bir iki cümle söyleyip vah vah diyor, sonra gene kendi konularına dönüyorlar. Erkekler daha çok Vergi Reform Kanunlarından bahsediyorlar. Çoğu bu yeni kanunlardan, Toprak Reformundan memnun. Hükümetin politikasını tasvip ettiklerini söylüyorlar.
f

İbrahim ATEŞ — 06 AR **155** : Benim arabada da son haftalarda hemen herkes Kıbrıs meselesinden bahsediyor ama herkes ayrı ayrı şeyler söylediği için şunu veya bunu istiyorlar diyemem. Bu arada işlerinden, otomobillerin çok olduğundan da bahsediliyor.

Memmet **GÜVEN** — 06 AK **826** : Şu son. haftalarda kimsenin ağzını bıçak açmıyor. Kimsenin birşey konuştuğu yok!.

Durakta müşteri bekleyen taksiler
"Şoförden al haberi"

Satışlar

Tenzilâtlı satış

Senenin muayyen devrelerinde dünyanın her tarafında bir tenzilâtlı satış faaliyetidir gider. Bizde de görülen bu tenzilâtlı satışları normal karşılamak lâzımdır.

Avrupada veya Amerikada tenzilâtlı satışlar senenin muayyen aylarında, fiyatların ayarlanması ve meselâ 50 liraya satılan bir malın fiyatının bir hayli indirilmesi suretiyle, 20-25 liraya elden çıkarılması şeklinde yapılmaktadır. Hattâ o kadar ki, aldığınız bir malı, meselâ bir gömleği bazan bir hafta sonra tekrar almak istediğiniz zaman yan fiyata verdiklerini görünce hayretler içinde kalırsınız. Tezgâhtar, tenzilâtlı satış devresine girdiklerini kısaca söyleyiverir. Fakat bu ne bir iftihar vesilesi, ne de davul-zurna ile ilân edilecek bir marifettir.

Bizdekine gelince, tenzilâtlı satışların ne hakikî tenzilât olduğuna, ne de bu tenzilâtla satılan malın kalitesinin düşük olmadığına itimat etmek caizdir. Filhakika, tenzilâtlı satışların Ticaret Odası tarafından kontrol edileceği hakkında bir mesleki karar olmasına rağmen, hem bu kontrol yapılamamakta, hem de alınmış olan meslekî karar bir mâna ifade etmemektedir. Ticaret Odası tarafından alınan meslekî karara göre, tenzilâtlı satışlar iki kısma ayrılmaktadır :

1 — Mevsim sonu dolayısıyla,
2 — Terki ticaret, tasfiye veya tahliye dolayısıyla.

Mevsim sonu dolayısıyla yapılan tenzilâtlı satışlar, Mart - Nisan veya Ağustos - Eylül devrelerinde olabilir ve bu aylar dışında yapılamaz. Diğer gruptakileri yılın her zamanında yapmak kaabildir.

Tenzilâtlı satışlar, en fazla maliyetin yüzde 10 fazlasına yapılabilir. Odaya verilecek beyannamede bu tenzilât nispeti belirtilir. Maliyet alış faturalarındaki satış fiatıdır. Tenzilâtlı satış, mağazadaki malların hepsine tatbik edilmiyecekse, tenzilâtda satılacak mallara aynı, bir yer tahsis edilir. Her mala ayrı ayrı etiket konulup, alış ve satış fiyatları gösterilir. Tenzilâtlı satışlar, başlangıçtan bitime kadar Oda tarafından kontrol edilir. Satış süresi 45 günü geçemez.

İşin cezai yönü

Meslekî karar bir de meslekî ceza sistemiyle süslenmiştir. Buna göre. "İşbu meslekî karara aykırı hareket edenler hakkında 5590 sayılı kanunun cezaî hükümleri tatbik olunur" denilmektedir.

Bu ceza nedir diye araştırırsanız, 5590 sayılı kanunun 74 ve 77. maddelerini incelemek lâzımdır.

74. madde, disiplin cezalarını göstermekte ve İhtar, Tevbih ve Odadan çıkarma cezalarının verileceğine işaret edilmektedir Çıkarma cezası en az 15 gün, en çok bir ay olabilir.

77. madde ise para cezalarıdır. 25 liradan 200 liraya kadar, suçun tekrarı halindeyse 200 liradan 1000 liraya kadar para cezası verileceği belirtilmektedir.

Demek ki en ağır ceza Odadan çıkarma cezasıdır. Haddizatında bu ceza, işlemesi bahis konusu olmayacak bir cezadır. Zira evvelâ, böyle bir ceza şimdiye kadar pek, ama pek az ahvalde tatbik edilmiştir. Tatbik şekli de herhalde tenzilâtlı satışlar için olmamıştır. Bir kere bu cezayı, yönetim kurullarının verip Oda meclislerinin tasdiki gerekmektedir. Ne bir yönetim kurulu böyle bir cezayı meslekdaşları hakkında çok önemli bir -sebep değil - mecburiyet olmadan verir, ne de Meclis bunu tasdik eder. Onun için kararın alınması imkânsız gibi bir şeydir, Kaldı ki, bu karar alınsa bile buna Ticaret Mahkemesinde itiraz hakkı vardır. Ticaret Mahkemesinin çıkarma kararım tasdik edip etmeyeceği de belli değildir.

Onun için Odadan çıkarma kararı olacak şey değildir. Kalıyor İhtar ve Tevbih cezaları... Bu cezaların verilip verilmiyeceği hususu da ayrıca düşünülmeğe değer ya, biz, bir an için verildiğini kabul edelim. Tenzilâtlı satışlara hile karıştıran bir tüccarın ihtar veya tevbih gibi cezalara aldırış etmiyeceği muhakkaktır, İhtar alır-

san şerefinden mi bir şey Kaybedersin, kazancından mı?

Geriye kalıyor para cezalan... 25 liradan 200 liraya kadar para cezalarını yönetim kurulu tâyin etmekte, bu cezalar, Meclisin de tasdikinden geçmektedir. Eğer suç tekrarlanırsa ikinci sefer ceza miktarı 1000 liraya kadardır:

Tenzilâtlı satış dolayısıyla mevzuata aykırı hareket eden firmaya 25 lira veya 200 lira - o kadara çıkması da hayâldir ya- para cezası verilmiş, üzerinde durulacak mesele midir sanki?

Kaldı ki, kanunda "100 liraya kadar para cezaları kesindir. Bu miktardan aşağı cezalar için idarî ve kazaî mercilere başvurulamaz" denildiğine göre, meclisler, 100 liradan yukarı ceza vermeği bir kere önceden reddedeceklerdir.

Kontrol sistemi

Bir mesele de kontrol sisteminin yeterli olup olmadığı hususudur. Genel olarak bir devrede meselâ İstanbulda 8-10 mağaza tenzilâtlı satış yapmaktadır, İstanbul Ticaret Odası elemanları, ne adet batanından, ne d? yetişme formasyonları dolayısıyla bu 8-9 firmayı bile kâfi şekilde kontrol edebilecek kapasiteye sahiptir. Ama bir an için, sadece 8-9 firmanın değil, piyasadaki bütün giyim eşyası satan mağazaların hep birden tenzilâtlı satışa giriştiklerini tasavvur edin! Ne elinizdeki kontrol personeli, ne de bu kontrolda görülecek uygunsuzluklara önlemek ficin kâfi müeyyide olmadığına göre, yapılan iş sadece, dostlar alış verişte görsünden ibaret kalmaktadır.

Bu sebeple, işin yürümesi isteniliyorsa, kontrol mekanizması, Ticaret Bakanlığının veya belediye zabıtasının yahut da malî polisin eline verilmelidir. Hattâ en iyisi, her üç teşekkülden kurulu bir kontrol cihazına meseleyi devretmelidir.

Öte yandan, cezaî müeyyidelerin daha tesirli bir hale getirilmesine çalışılmalıdır. Meselâ mağazamın üzerine tenzilâtlı satışta uygunsuzluk yapıldığına dair bir yafta yapıştırılması düşünülebilir.

Alınabilecek tedbirler

Tenzilâtlı satışlar tamamen serbest bırakılmalı, fakat kırk türlü reklâmla propaganda sapılmasının önüne geçilmelidir. Avrupada, modası geçmiş, hattâ serisi eksilmiş bir malın fiyat etiketi değiştirilmekte, basan yüzde 50'ye varan tenzilât yapılmakta, fakat bu tenzilât hiç bir zaman Mahmutpaşa usûlü reklâmlarla teşnır vesilesi olmamaktadır. Bugünkü sistemi ile tenzilâtlı satışlar muazzam bir haksız rekabet müessesinin meydanı gelmesine yol açmaktadır. Bu dunun-da ne müstehlikin aldanmasına, ne diğer tüccarın zararına olan bir satış sisteminin geliştirilmesine kimsenin gönlü razı değildir herhalde.

Bütün bu sebepler yüzünden tenzilâtlı satış sisteminin esaslı şekilde ele alınması ye rasyonel esasları ihtira eden bir sisteme gidilmesi lâzımdır.

Müstehlikin zarara uğraması, tenzilâtlı satış yapmayan veya yanın namuslu tüccarın zarara uğraması, Hazinenin zarara uğraması ancak bu şekilde önlenebilecektir.

DÜNYADA OLUP BİTENLER

Brezilya

Alicengiz oyunu

Lâtin Amerika ülkelerinin yüzölçümü bakımından en büyüğü, doğal kaynaklar bakımından da en zengini olan Brezilyada, geride bıraktığımız hafta içinde, son yılların bütün getirdiklerini değiştirecek nitelikte, kansız bir hükümet darbesi oldu. Brezilyanın içinden bir türlü kurtulamadığı Ortaçağ düzeninden faydalanan toorak ve büyük sermaye sahibi mutlu azınlıkla kendilerini körükörüne Ana yasayı korumakla görevli sayan, ordu ileri gelenleri birleşince, devrimci ve halkçı bir politika izlemekle övünen Başkan. Goulart iktidardan ayrılmak ve Uruguaya sığınmak zorunda kaldı. Brezilyanın kuzeyinde yaşayan kudretli ve zengin Sam Amca da bu değişikliği bütün kalbiyle destekleyip yeni idareyi tanıdığını bildirince, artık herkes için bu olup - bittiyi kabulenmekten başka çare kalmıyordu

İşin aslına bakılırsa, Brezilyada son yıllarda olup bitenleri Sam Amca uzun bir süredir büyük bir endişeyle izliyordu. İkinci Dünya Savaşından sonra Brezilyada iş başına gelen bütün başkanlar, sanki yapılacak başka birşey yokmuş gibi, ilk iş olarak ülkenin sosyal ve ekonomik düzeninde değişiklikler yapmak istemişlerdi! Oysa bu düzenin iyi kötü devam edip gitmesinde kudretli Sam Amcanın büyük çıkarları vardı. Eğer Brezilyada mutlaka yeni bir düzen kurulmak isteniyorsa, bu. Amerikan çıkarlarına dokunulmadan yapılmalıydı.

Zenginin malı, züğürdün çenesi

Amerika Birleşik Devletlerinin Brezilyada zedelenmesinden korktuğu çıkarlarının başında, hiç şüphesiz, bu ülkeye amerikan özel teşebbüsü tarafından yapılan 2,5 milyar dolar tutarındaki çeşitli yatırımlar gelmektedir. Bu yatırımların büyük çoğunluğu, ne yazık ki, üretim alanına değil, tüketim alanına yapılmışlardır. Bunun yanısıra, başlıca ulaştırma haberleşme ve enerji kurumları da Amerikalıların elindedir.

Bugün büyük bir gerilik içinde bulunan Brezilya millî ekonomisine bîr çeki düzen vermek isteyen her yönetici, ilk önce, bu kurumların devletleştirilmesi gereğiyle karşılaşmaktadır. İkinci olarak, Brezilya ekonomisinin amerikan bağlılığından kurtarılması, diğer devletlerle de ticaret bağları kurulması gereği belirmektedir Oysa Amerika Birleşik Devletleri bu

Goulart ve eşi devrilmezden önce

Görünen köy

her iki gereğe karşı durum almıştır; ne Brezilyadaki amerikan sermayesinin tasfiyesine, ne de Brezilyanın kendinden başka bir devletle ticaret bağları kurmasına taraftardır. Geçen hafta işbaşından uzaklaştırılan Goulart'dan önceki başkan Kubitcehk Sam Amcanın bu isteklerine aykırı davranışlarda bulunduğu için büyük baskılar altına alınmış, en sonunda istifa etmek zorunda kalmıştı. Anlaşılan Goulart bu baskılara karşı koyabileceğini sanmış olmalı ki, önce 1962 yılında amerikanların elindeki Telefon ve Telgraf kurumunu devletieştirmiş, sonra da. bu da yetmiyormuş gibi. Batı Avrupa ve Demirperde gerisi devletleriyle sıkı ekonomik bağlar kurmaya çalışmıştır.

Amerika Birleşik Devletlerinin başında Kennedy gibi ilerici bir Başkan olduğu sürece, Goulart'ın bu davranışları kendisi için acıklı bir sonuç doğurmamıştır. Fakat Kennedy'nin yerini Johnson aldıktan sonra durum değişmiştir. Daha yönetiminin ilk gün lerinde Washington'dan gelen haberlerde. Başkan Johnson'ın devrimci tutumlu lâtin Amerika ülkeleri karşısında daha sert davranmak taraflısı olduğu bildiriliyordu. Bu haberler gerçi o zaman önemle yalanlanmıştı. Fakat Brezilyada geçen hafta olup bitenler bunların hiç de yalan olmadıklarını açıkça ortaya koymaktadır.

Amerika olaylarını dikkatle izleyen çevrelerde söylenenlere bakılırsa. Başkan Johnson'ı Goulart yönetimine karşı çeviren en önemli olay Brezilyadaki petrol tasfiyehanelerinin devletleştirilmesidir. Bu olay Amerikanın petrol şirketlerinin o zamana kadar Brezilyada pek tıkırında giden işlerine önemli bir darbe indirmiştir. Bu şirketlerin en kodamanlarının, Texas'lı olduğu unutulmamalıdır. Bilindiği gibi. Johnson da Texas'lıdır.

Ayranı yok içmeye

Amerikan yöneticilerini Goulart'a karşı çeviren olayların bir başkası da, Goulart'ın dış politikada takınmak istediği yeni tavırdır. Amerikanın dümen izinde gittikçe dünya devletleri arasında gerekli yeri alamıyacağını düşünen Goulart, tarafsız bir dış politika izlemek istemiştir. Bunun en önemli belirtisi, Küba ve Komünist devletler karşısındaki tutumudur. Goulart Kübadaki Castro Yönetimine son verilmek için kuvvet kullanılmasını hiçbir zaman istememiş, her milletin kendi iç işlerini yönetmekte, başına istediği kimseyi seç mekte hür olduğu ilkesini savunmuştur. Bundan başka, Goulart, komünist ülkelerle sık ticaret bağları, da kurmuş, bu arada kahve karşılığında

onlardan petrol satın almayı denemiştir. Bu deneyin de amerikan petrol şirketlerinin hiç mi hiç hoşuna gitmediğini söylemeye lüzum bile yoktur.

Kudretli kuzey komşusunun hoşuna gitmeyen bu davranışları çoğaldıkça ortalıkta Goulart'ın koyu bir komünist olduğu yolunda söylentilerin çıkması, kimseyi şaşırtmamıştır. Gerçi Goulart'ın bir komünist olduğu, hatta değil sol bir doktrine, hiçbir belli başlı doktrine bağlı bulunduğu bile söylenemez ama, yanma aldığı bazı yakın çalışma arkadaşlarım seçerken pek dikkatli davranmaması, bu söylentileri zamanla daha da kuvvetlendirmiştir: Amerikan basını tarafından büyük bir israrla tekrarlanan bu söylentiler, Goulart'ın yapmak istediği toprak ve vergi reformlarına karşı cep he alan Brez'ilya mutlu azınlığı arasında gün geçtikçe biraz daha büyüyerek yayılınca, eski başkanın sonu zaten bir süredir iyiden iyiye belli olmuştu.

Brezilyadaki mutlu azınlığın Goulart'ı işbaşından uzaklaştırabilmek için herşeyden önce Anayasaya bağlılığı ile tanınan orduyu kazanması gerekiyordu. Gerçekten, pekçok Lâtin Amerika ülkesindeki, durumun aksine, Brezilyada ordu bir karışıklık unsuru olmaktan çok bir denge unsuru olmuş, Anayasanın korunması için çalışmıştır. Orduyu kendi taraflarına çekmek isteyen büyük toprak ve sermaye sahipleri, kumandanları, Goulart'ın yapmak istediği reformların Anayasaya aykırı olduğuna inandırın ca, eski. Başkanın iktidardan uzaklaşması için kırksekiz saatlik bir isyan yetip artmıştır.

Tehlikeli bir oyun

Şimdi Goulart işbaşından uzaklaştıktan ve Brezilyada iktidar Sam Amcanın ve mutlu azınlığın istediği türden bir ekipe geçtikten sonra, bu koca Lâtin Amerika ülkesinde işler bir düzene girecek midir? Bu soruya olumlu, bir karşılık verebilmek için. çok iyimser olmak gerekir. Brezilyanın sosyal ve ekonomik güçlükleri öyle bugünden yarına giderilecek türden değildir. Ülkenin kuzeydoğusunda uçsuz bucaksız topraklarda milyonlarca brezilyalı varlıkla yokluğun birleştiği noktada sürünüp durmaktadırlar. Kuzey ve Orta Brezilyanın 9 eyaletinde yaşayan 20 milyon insanın yıllık geliri adam başına yılda 140 dolan zor bulmaktadır, okuma yazma oranları yüzde yirmiye ulaşamamıştır. Güneydoğu Brezilya ülkenin en ileri bölümü olduğu halde, orada yaşayanlar da şiddetli bir enflâsyonun etkisi altında, bunalmış durumdadırlar.

Bugün Brezilyanın karşı karşıya bulunduğu dört önemli güçlük vardır. Bunların birincisi, giderek büyüyen dış ticaret açığının etkisi altında paranın hergün biraz daha değerini yitirmesidir. İkinci güçlük, ekonomik kalkınma hızının azlığıdır. Brezilya ekonomisi özellikle tarıma dayanmaktadır ve tarım meselelerine bir çare bulunmadıkça, bu hızın yükseltilmesi uzak bir hayâl gibi görünmektedir. Brezilya halkının yüzde 60'ı tarmı'a uğraşmaktadır. Ekilen toprakların yarısından çoğu çiftçi nüfusun yüzde 2.6 'sının elindedir. Köklü bir toprak reformu yapılmadıkça, yalnız ekonomik durum değil, sosyal huzursuzluk da giderilemeyecektir. Endüstrinin durumuna gelince; endüstriye yapılan yatırımların yarısı yabancı, özellikle amerikan sermayesinin elindedir ve endüstri alanında yapılmak istenen bütün düzenlemeler başarısızlıkla sonuçlanmaktadır. Brezilyanın kargı karşıya bulunduğu üçüncü güçlük de, okur-yazar halkın azlığı, eğitimin ekonomik kalkınmanın emrine verilememeğidir. Nihayet, aydınların her meseleyi kendi çıkarları açısından gör meye alışmaları ve ordunun körükörü ne bir Anayasaya bağlılık ilkesine sarılması durumu daha da güçleştiren dördüncü unsurdur.

Brezilyada işbaşına gelen aklıbaşında her yönetici, ülkenin durumunu iyiye yöneltebilmek için, ister istemez bu dört güçlüğün üzerine dikkatle eğilmek ve bunların üstesinden gelmek zorundadır. Kolayca anlaşılabileceği gibi, bu güçlükler ancak kök lü reformlarla giderilebilir. Sam Amca ekonomik yapıda yapılacak her değişikliği kendi çıkarları açısından değerlendirmeye, büyük toprak ve sermaye sahibi mutlu azınlık yapılan reformlara karşı koymaya. politika hayatında son sözün sahibi olan ordu da her ileri atılan adımı Anayasanın dar kurallarıyla ölçmeye devam ettikçe, bu köklü reformları yapmak hiç de kolay değildir.

Amerikan idarecileri şu günlerde, her nedense, en çok Brezilyanın sola kaymasından endişe duymaktadırlar. Oysa bugün komünistler Brezilyada Pek de sanıldığı kadar kuvvetli değildirler. Zaten uzun bir süredir kanun dışı edilen Komünist Partisine bağlı kalanların sayısı 25 bini seçmez. Şu sırada Brezilyada kuvvetli olan akımlar sol değil, fakat milliyetçi akımlardır. Bu akımlar iktisadî tagımsızlık sosyal eşitlik ve milletlerarası itibar peşindedirler. Bunları solculukla damgalayıp kuvvetle sindirmeye çalışmak, gerçek komünistlerin ekmeğine yağ sürmekten başka birşey değildir.

Tüli'den haberler

Geçen Haftanın en önemli olayı, cumartesi gecesi Ankara Palas salonlarında verilen geleneksel Basın Balosu idi. Bir çok elçi eşinin de iştirak ettiği Balo Komitesi uzun zamandır bu gecenin mükemmel olması için hiç bir gayreti esirgemiyordu. Fakat neticede, gayretlerin semeresi alındı, bu yılki balo, yılın en güzel balosu oldu.

Yemekli olan bu toplantıda . Ankara Palasın tamamı tutulmuştu. En

Ankaralı gazetecilerin "Basın Balsu"nda eğlenenler

Vur patlasın çal oynasın

arka salona hazırlanmış olan büyük ve çok zengin büfede çeşitli yemekler ve büfenin kapısında da bir yazı- vardı : "'Yiyin efendiler, yiyin!" Yemekler, hakikaten, tıksırıncıya kadar yenecek kadar bol ve çeşitli idi. Onun yanında amerikalıların hazırladığı "Saloon" vardı. Burada zarif kowboy hanımlar içki satışı yapıyorlardı. Viski içmek isteyenler buradan alabiliyorlardı. Başka bir köşede İranlı genç kızlar milli kıyafetleri ile acem çayı ve iran votkası ikram ediyorlardı. Japon Büyük Elçilik mensuplarının kıyafetleri de çok güzeldi. Ayrıca, onların hazırladığı köşe, japon fenerleri ve çiçekleriyle, yerlere serilmiş beyaz örtülerle tam memleketlerinin havasını taşıyordu.

Sanatkarların değişik renkli ceketleri, kaç orkestra tutulduğunu belli ediyordu. Bu arada bir değişiklik olmak üzere, Saniye Canı dinledik. Gençlerin pek tuttuğu Selda da değişik ve güzel sesi ile epeyce alkış topladı.

Balo çok kalabalıktı ve gecenin çok geç saatlerine kadar devam etti. Evvelden masalarını ayırtmış olanlar da pavyondaydılar. Feridun Cemal Erkin, Fuat Bayramoğlu ile oturdu. Piyangodan Bayramoğluna radyo çıkınca, Ali İhsan Göğüs, bu hediyeyi teberru etmesi için Bayramoğluna teklifte bulundu ama, ne netice alındı, bilinmez.. Emin ve İstiklâl Paksüt çifti ile Turhan ve Leylâ Feyzioğlu çifti yine aynı masadaydılar. Bayan Feyzioğlu uzun bir gri tuvalet. Ali İhsan Göğüşün eşi Nezahat Göğüş ise siyan brötelli bir tuvalet giymişti. Nasır Zeytinoğlunun eşi de keza uzun beyaz bir tuvaletle gelmişti baloya. Hatip Ta--ir Burak ve eşi Nimet Burak başbaşa, Saloon'da oturuyorlardı. Bu bitmeyen aşk, insanın gözlerini yaşartacak kadar güzel.

Ankaranın genç ve yakışıklı Trafik Müdürü Gültekin Kızılışık, balo münasebetiyle kıymetli üniformasını terketmiye mecbur kalmıştı. Genç ve güzel eşi Sevil Kızılışık da etek kısmı kabarık, dar bir elbise giymişti, başında da ince bir taç vardı. Vali Enver Kuray yalnızdı, Doktor Zülfikâr Berkemin eşi Nilüfer Berkem uzun, mavi şifon tuvaletiyle daha da boylu görünüyordu, Senato Başkanı Enver Aka ve eşi Sanayi Bakanı Muammer Erten ve siyah, uzun bir tuvalet giymiş olan eşi Feride Erten, mavi sariden yapılmış, arkası panolu, çok güzel elbisesiyle Emine Aktan. P.T.T. Genel Müdürü emekli General Enver Kotaydın ve beyaz tuvaletli eşi' Türkân Kutaydın, dostları müteahhit Mehmet Zağla ve kırmızı uzun, şifon tuvaletli eşi Nevin Zağla, Muammer Kıraner Şinasi Osma ve beyaz, uzun boncuklu elbisesiyle Bayan Osma gecenin misafirleri arasındaydılar.

Geç vakit Dr. İhsan Doğramacı ve eşi Ayser Doğramacı geldiler. Hacettepe Hastahanesinin genç Dekanı Dr. Doğan Karan ve Aysen Karan da erken dönenler arasındaydılar. Bayan Karanın üzerinde bej brokar bir döpiyes vardı. Amerikan Haberler Bürosu Müdürü Mr. Squires, eşi ve bütün maiyeti ile gelmişti. Orhan Öztrak da pavyondaydı. Tunus Elçiliği Müsteşarı Fehameddin Arvay ve brokar elbiseli eşi, erken saatlerden ' itibaren balodaydılar. Tekel Başmüdürü Melih Sağtürün eşi Nilüfer Sağtür de gri dantel elbisesini giymişti.

Pazar günü saat 18'de Bulvar Palas salonlarında Vakko'nun defilesi vardı. Tamamen davetiyeli olan defile çok, çok kalabalıktı. Buna rağmen en ufak bir aksaklık olmadı. Cidden güzel kumaşlar ve dikişler görmek fırsatını bulduk. Mankenlerin hepsi ya-

bancı idi. Bizden yalnız Ayten Kaçmaz, artık mankenliğin bütün ilnuni aldığını bir kere daha ispat etti ve doğrusu güzelliğiyle de göz aldı.

Defilenin hususiyeti, iki de erkek mankenin bulunuşuydu. Yusuf ve Kaya, güzel erkek elbiseleri, pijamalar, smokinler teşhir ettiler. Sedef ve Feryal isimli iki küçük kızla Uğur isimli küçük oğlancık da çocuk elbiseleri gösterdiler. Defilenin spikerliğini Orhan Boran yaptı.

Defileyi ilgiyle izleyenler arasında Beyhan Ergüder ve kızı Zeynep Ergüder. Dr, Mehmet Yardımcı ve yeni eşi Kebuter Yardımcı ile beraberdiler. Kahverengi bir elbise giymiş olan Bayan.Aka, mavi elbisesi kendisine Pek yakışmış olan Lüsyen Avunduk ve Helen Örsle beraber gelmiş olan Hümeyra Yaltkayada iki aylık İstanbul seyahatinden sonra büyük değişiklik göze çarpıyordu. Meşhur topuzunu kestirmiş, yeni model kısa saç da kendisine pek çok yatışmıştı. Bir masada Faize Kuhar, kardeşi Sevim Ba - ban, manken Tülin Tezgören ve eşi, manken Deniz Adanalı, mühendis Feyyaz Koksal ve eşi vardı. Bu masa, defilenin sonunda dağıtılan hediyelerden en çok nasip alan masa oldu. Ayten Kaçmaz losyon bombardımanına tuttu âdeta hepsini. Karşı tarafta da terzi Belkıs Yalım, terzi Sabiha Keyn Barika ve Vedat Sirmen, Bahar Gürelinin babası mimar Talât Güreli ve mor elbiseli eşi, Enver Kutaydın ve eşi Türkân Kutaydın vardı.

Geçen hafta salı gecesi, Ankara Sanat Tiyatrosu salonlarında, Ankara Koleji Lise kısmı öğrencilerinin Semih Sergen idaresinde uzun zamandır çalışıp sahneye koydukları, Thornton wilder'in "Bizim Şehir" isimli eserini seyrettik. Profesyonel oyunculara yakın kalitede bir oyun çıkaran çocuklar, hak etikleri alkışı bol bol topladılar. Her biri ayrı ayrı. başarılı olan gençler arasında bilhassa başroldeki Ayşe Saner ve Halil Kıratlı çok iyiydiler. Her ikisinin de aileleri, çocuklarını kimbilir kaçıncı defa iftiharla seyrediyorlardı. Gerek fiziği, gerek tekniği ile göz alan Ayşenin annesi Muallâ Abut ön sıralarda, Halilin annesi Güner ve babası Jerfi Fıratlı da daha arkalarda, en az çocukları kadar heyecanlı, oyunu takip ediyorlardı. Diğer gençler de uzun zaman unutamıyacağımız şekilde başarılıydılar. Yavuz Pamukçu, İpek Soykan, İskender Aruoba, Gül Bengisu, Moral Dervişoğlu ve diğerleri kusursuz oyunlan ile okul temsilinin çok üstündeydiler. Gecenin seyircileri arasında Vedat Berkand ve eşi, Dr. Recai Ergüder ve eşi Beyhan Ergüder, kızları Zeynep: Munis Faik Ozansoy, Dr. Hayati Sevgen, Özdemir Nutku, Ergun Sav Metin And, AST'ın bütün artistleri - bu arada Tunca Yönderin iri kahkahaları sık sık duyuluyordu - Rahmi Uludağlı ve eşi Olgunlaşma Enstitüsü Müdiresi Bayan Uludağlı vardı.

Geçirdiğimiz hafta cuma gönü de Kent Otelinde terzi Vedianın defilesi vardı. Birçoklarına saat 15'de başlıyacağı söylendiği için saat 14.30'-da salonu dolduran halk, saat 16.30'a kadar beklemek zorunda kaldı ve salonlardan saat 19'a doğru ayrılanlar bile bir bardak su dahi içemeden saatlerce oturdular. Bu durum, hanımların moda, süs v.s. uğruna katlandıkları sıkıntıları göstermesi bakımından doğrusu ilginç!

Mankenler az olduğu için başladıktan sonra da çok beklemek gerekiyordu. Manken Tülin Tezgören elbiseleri iyi taşıyordu. Arada, berber Yunus da muhtelif saç tuvaletleri teshir etti. Kalabalık çok arttığı için daha sonra gelenleri alt salonlara aldılar. Meselâ Leylâ Çelikbaş, Nermin Berki ve arkadaşları bunlar arasında sayılabilir. Yeşil tayyörü île gelmiş olan Lüsyen Avunduk ise mankenlerin giyinme ö d a l a r ı n ı daha eğlenceli bulmuş olacak ki, oradan ayrılmadı. Emine Aktan üst kattaydı. Açık kahverengi jarse bir tayyör içine turuncu emprime bir bluz giymişti. Türkân Azizoğlu bej bir döpiyes giymişti, elinde kürk etolü vardı. Kırmızı rafya iri papatyalardan yapılmış orijinal şapkası ile Yıldız Kuştaloğlu defileden ziyade, dizinin dibine çömelmiş fotoğrafçılarla sohbet etti. o sırada çekilen resimlerinden aldı. Ertesi gece giydiği lâcivert, uzun, beyaz büyük yakalı, büyük güllü elbiseyi mankenin üzerinde görmek üzere sabırsızlıkla bekledi. Gürsel Işıkman bordo kadife güzel bir tayyör giymişti. İçindeki brokar bluzun kumaşından yaka ve manşetleri vardı. Sarı-kırmızılı ekose tayyörü ve aynı kırmızıdan çok şık bluzu ile Dr. Alâettin Orhonun genç eşi, kızıl saçlarım topuzdan kurtarınca çok daha iyi olmuş.

Gectiğimiz hafta içinde Ankara Koleji Lise son sınıfları arasında, "Fâtihin kanunnamesi. Evlât katli vacip midir, değil midir? Nizâm-ı âlem için evlât katli mubah mıdır?" konulu bir münazara vardı. Sonunda menfi tezi savunan ekip kazandı. Çok olgun ve bilgili çocukların bilhassa türkçeye hâkimiyetleri takdire değer. Her iki ekibin öğretmenleri Nermin Gül ve Vedia Tunçsav, bu işi çok iyi başarmışlar.

Kazanan ekipte Aydın Menderes, Adnan İnan, Oktay Güven ve Işık Altınok vardı. Adnan İnan, elindeki Kurandan âyetler okuyarak tezini savunurken, istikbalin seçim nutku söyliyen bir hatibini görür gibi olduk! Kaybeden ekipte Yalçın Erdemi Orhan Ertuğruloğlu, Mehmet Ersin ve İnci Deniz vardı. Bilhassa ilk ikisi çok kuvvetli ve demagojiye sapmıyan konuşmalar yaptılar. Zaten galiba, gençler arasında münazara yerine açık oturum yapmak demagojiyi önliyecek. O gün bazı kimseler böyle düşündüklerini ifade ettiler.

Sergiler

Sanatın marifeti

Geçen hafta Başkentte, Türk-İngiliz Kültür Merkezinin sergi salonunu ziyaret edenler, bir süre gözlerine' inanamadılar ve sanatın bir çuval parçasını, birkaç metre keteni Veya bezi ne hale getirebileceğini bir kere daha, büyük bir hayranlıkla seyrettiler.

Başkenttekilere bu nefis göz ziyafetini veren genç sanatkâr İstanbuldan gelmiştir. Adı Rüçhan Küçüktür. Kendisi İstanbul Tatbiki Güzel Sanatlar Okulu Tekstil Bölümü asistanıdır ve kendisine has çalışmaları, buluşları ile tanınmış, güzel sanatı dekoratif kumaşlar vasıtasile gündelik hayata, evin dekoru içine sokma yolunda, memleketimizde cesaretli hamleler yapmıştır.

Bugünkü dekorasyon anlayışına hakim olan şey değersiz malzemenin sanat ile değerlendirilmesi ve mahalli özelliklerin, yeni bir tarz ile, bu sanata aksetmesidir. Reyhan Küçük işte bu prensiplere sadık olarak çuvalları boyamış, bezi almış, bunları muhtelif tekniklerle çalışarak türk motifleri ile süslemiş ve paha biçilmez dekoratif kumaşlar meydana getirmiştir. Böylece yaptığı çuval örtüler, amerikan servis takımları, perdelikler, döşemelik kumaşlar, panolar bambaşka bir özellik, sıcaklık taşımaktadır.

Beyhan Küçük dış memleketlere giderek, dekoratif kumaş tekniğine yeni bilgiler katmaya çalışmış, fakat sanat yönünden, taklitçilik yerine mahalli motifler üzerinde durmuş ve bunları kumaşa yepyeni bir tarzda aksettirerek yaratıcı tarafım tatmin etme yolunu bulmuştur. Özelliğini yapan budur. Sergisini süsleyen bir paravana, "Surname"den bir detayı fevkalâde bir şekilde canlandırmış, şehzadenin sünnet düğününü locadan izleyenlerin mimikleri bütün hareketleri ile, âdeta hareketli bir film şeridi halinde bu paravanaya aksetmiş, onu canlı bir tablo haline sokmuştur Modernleşmiş türk motifleri ile süslü perdelikler, örtüler renk bakımından çok değişik, çok çekici sıcak ve mahallidir.

Sanatçının teknik özelliği

Reyhan Küçük üç teknik üzerinde çalışmakta, tahta kalıplarla kumaş üzerine elbaskısı yapmakta, büyük parça kumaşlar üzerinde çatlaklar yaparak kumaşa büyük özellik kazandıran batik tekniği, yâni mum tekniğini kullanmakta ve nihayet, bütün bu çalışmaları daha çok ucuz şekilde ev dekorasyonuna sokabilmek için fabrikasyon usûlü çalışmalara gitmektedir. Almanyada yapmış olduğa birçok desen, Almanyada fabrikasyon halinde basılmış ve kumaş olarak, elbiselik, perdelik, örtülük kumaş olarak kullanılmıştır. Meselâ Sûrnâme detayı kumaş halinde de basılmış ve birçok türk motüfi ile fabrikasyon halinde güzel perdelikler meydana getirilmiştir.

Reyhan Küçük bugün, türk yapımcılığı üzerinde çalışmaktadır. Eski yazmalarımız sanatkârın yeni çalışmalarına ilham verecek ve Reyhan Küçük bu eski türk özelliğini, modern şekilde, yeni dekorasyona sokmaya çalışacaktır. Yerli motifler yanında tabiatten alınmış motifler ve geometrik motifler üzerinde de çok durmuş ve bunlarda da büyük bir başarı göstermiştir.

Sûrnâmeden desen
Yeni bir deneme

Eğitim

Sıra babalarda !..

Geride bıraktığımız haftanın sonunda, Ankara Kolejinde, Türkiye Ruh Sağlığını Koruma Derneğinin verdiği altıncı konferansa katılan anneler nihayet, geniş bir nefes aldılar: Bu defa sıra babalarda idi!.. Konferansların başından beri pedagoglar ve ruh hastalıkları mütehassısı doktorlar, hep annelere yüklenmişler, annelerin, çocuklarını yetiştirirken göz terdikleri davranışları tahlil etmişler, bu davranışların çocukların runi gelişmesi üzerindeki etkilerini belirtirken anneleri, ister istemez, tenkit etmişler ve anneliğin ne derece bilgi isteyen bir ödev olduğu üzerinde birleşirken de, elbette, zaman zaman onlara dokunmuşlardı. Bu defa sıra. nihayet, aile reisine gelmişti. Psikiyatr Dr. Fuat Göksel, babanın davranışlarının çocuklar üzerindeki etkileri üzerinde konuşacak, terlemek bu defa babalara düşecekti

Aile reisi

Dr. Göksel, konuşmasını canlandırıbilmek için "Aile Reisi" ismini taşıyan bir film seçmişti. Söze şöyle başladı:

"— Çocuğun ruhî gelişmesi bakımından aile reisinin olumlu veya olumsuz davranışları vardır. Kişiliğin gelişmesi muhtelif şeksilerde belirir. Bununla ilgili olarak bütün canlılarda davranış kalıpları meydana gelir. İptidaî canlılarda bu kalıplar insiyakla gelişir. İnsanlarda ise öğrenilerek elde edilir. Demek ki insanlarda aile nin, çevrenin, okulun rolü çok büyük tür.

Aile reisi genel olarak babadır. Türk toplumu da aile reisi, olarak babayı tanır ve bizde, babanın bu sahadaki rolü birçok memleketlerde olduğundan daha fazladır. Babanın tutumu

çocukta birçok davranışlara yol açar. Çocuğun babaya karşı bu davranışları, aynı zamanda, herhangi bir otoriteye karşı davranışlarının başlangıcıdır Çünkü baba, çocuk için otoriteyi tem sil eder. Yani bir küçük çocuk, bugün babasına karşı nasıl bir davranış gösteriyorsa yarın otoriteyi temsil eden herhangi bir kimseye karşı, okul idaresine, âmirine, patronuna, devlet otoritesine karşı da aynı davranışı gösterecektir. Okul çocuğuna bakarak bu durumu tespit etmek çok kolaydır. Meselâ okulda birisi Muavin geliyor!' diye seslenir. Bazı çocuklar derhal kor ku ifadesi ile, ne yapmış olurlarsa olsunlar, bulundukları yerden kaçmak isterler. Bazıları ise sakindirler, muavini sükûnetle, rahatlıkla karşılarlar. Okulda yalan söyleyen çocuk, muhakkak daha önce babasına yalan söy lemiştir. Çünkü onu yalana babası itmiştir. Okuldaki âsi çocuk, daha önce babaya isyan etmiştir. Pısırık, kor kak çocuk, baba baskısı altında hu yola yönelmiş, kişiliğini geliştirememiş çocuktur.

Bu davranış kalıpları nasıl yerleşir? Baha. çocukta bunları nasıl yerleştirir.? Bunu anlıyabilmek için ilkönce baba üzerinde durmak, onu tahlil etmek gerekir. Eğer baba. kendisinin nasıl bir inşan olduğunu henüz bilmiyorsa, kendi hakkında kararsızsa, bir takım kompleksleri varsa ve kendisini zorla 'baba böyle olmalıdır. baba şöyle olmalıdır' kalıbına uydurmak istiyorsa, bu iki düşünce, yâni benlik ve babalık kavramı birbirinden ne kadar uzaksa, çocuk o kadar bocalar. Bu iki kavram, yâni babanın kişiliğiyle babalık üzerindeki düşünceleri birbirine ne kadar yakınsa, iyi veya kötü yolda, çocuk o kadar muvazeneli olur. Belki yanlış bir takım şeyler kazanır ama, babada hissettiği ikili düşünceler ve mücadeleler yüzünden uğrayacağı zarar daha büyüktür: Demek ki, iyi veya kötü babanın belirli bir kişiliğe sahip olması ve çocuğunu, samimiyetle bu inanç içinde yetiştirmek istemesi, çocuğun muvazeneli olmasını sağlar. Aksi hal de kararsız, bazen sert, bazen yumuşak ve samimiyetsiz baba, çocuğu şaşırtır. En kötü şekil işte bu şekildir"

Baba ve çocuk

Dr. Fuat Göksel, konuşmasına şöyle devam etti:

"— Bundan başka, bazı babalar lüzumundan fazla serttirler. Bu takdirde çocuk, bazen isyankâr, âsi bir tip olur, bazen de siner, bütün inisyatifini kaybeder. İkinci şıkta o artık zavallı, çaresiz, kifayetsiz insan olmaya doğru yönelmiştir. Demek ki çabanın fazla sert oluşu iki sonuç uyandırır. İkisi de kötüdür.

Bazı babalar ithamkârdırlar. Çocuklarını devamlı itham eder ve onlara aşağılık duygusu aşılarlar. Bu durum çocuklara, ruh hastalıklarının kapısını açar. Çok tehlikelidir,

Bazı babalar da çocuklarını horgörürler. beğenmezler. Bu da çocuklarda aşağılık duygusu yaratır.

Müdahaleci baba, çocuğun kişiliğinin inkişafını önler, Çocuk yüzmek ister, baba alay eder, Çocuk bir iş tutar; baba derhal müdahale eder, lüzumsuz ikazlarda bulunur vesaire, 3u takdirde de çocuk ya isyankâr olur, ya ricat eder. Kısaca, birşey olmaktan vazgeçer, kenara çekilir.

Bazı .babalar, çocuklarını gerçekten sevmezler. Bunun muhtelif nedenleri vardır. Bazı babalar çocuklarını, eşlerini sevmedikleri için sevmezler, çünkü, onlara göre. ayrılmaya mâni, çocuktur. Bazı babalar eşlerine çok fazla düşkün ve kıskanç oldukları için. çocuklarım sevmez onlarda kendileri için bîr rakip görürler. Heyecanî bakımdan gelişmemiş bir babanın anneyi çocuğundan kıskandığı çok görülür. Bazı babalarda büyük bir aşağılık duygusu vardır. Bun lar yapamadıkları ve gercekleştiremedikleri şeyleri çocuklarında görmek ve gerçekleştirmek hayaline kapılırlar Meselâ çocuk vasat bir çocuktur; baba, onun dahi çocuk olmasım ister, onu bu yola zorlar. Meselâ çocuk çelimsizdir. Baha ister ki. çocuğu arkadaşlarını dövsün vesaire...

Bu yüzdendir ki birçok babalar, testle tespit edilmiş dahi olsa, meselâ çocuklarının geri zekâlı olduğunu bir türlü kabul edemez ve bu çocuklara lüzumlu özel eğitim yerine, bunları sert isteklerle rahatsız edici bir eğitim güderler."

Derdin çaresi

Dr. Fuat Göksel bir soluk durdu. Kendisini büyük bir merak içinde izleyen anne vw babalara baktı ve sonra ağır ağır konuşmağa başladı:

"— Evet, baba olmak da çok kolay bir iş değildir. Ama iyi bir baba olmanın da yolları ve çaresi vardır. Yapılacak ilk iş, bu konuda babanın bilgi sahibi olmaya çalışması, hiç ol mazsa en ilkel eğitim kaidelerini öğ renmesi ve bunlara saygı duymalıdır. Baba İlk önce kendini ve sonra çocuğunu olduğu gibi tanımak ve ona göre hareket etmek zorundadır. Bununla ilgili kitaplar , broşürler okur sa, meselenin içine girecek, hiç olmaz sa büyük hatalar işlemiyecektir Çocuklardan en iyi şeyleri bekleyen bazı anne ve babaların, onların yanında olmaz yalanlar söylediklerini, ken dilerini kumar ve içki gibi iptilâlara ölçüsüz bir şekilde terkettiklerini görmek gerçekten şaşırtıcıdır.

TİYATRO

Ankara

Paris turnesi

Devlet Tiyatrosu, dört yıllık bir aradan sonra, Paristeki Milletler Tiyatrosu çalışmalarına yeniden katılmıya hazırlanmaktadır. Bilindiği gibi Devlet Tiyatrosu, ilk defa, 1960 haziranında Milletler Tiyatrosu programında yer almış ve Sophokles'in "Kral Oidipus" tragedyasıyla Orhan Asenanın "Hürrem Sultan" ını oynıyarak Türk Tiyatrosu hakkında olumlu bir ilginin uyanmasına vesile olmuştu.

Milletler Tiyatrosunun bul mevsim çalışmaları, Shakespeare'in 400. doğum yıldönümü münasebetiyle, ingiliz dâhisinin oyunları üzerinde teksif edilmiş gibidir. Çalışmalara kaçılan topluluklardan çoğu sadece Shakespeare'in bir veya Ski oyununu oynamakla yetineceklerdir.

Devlet Tiyatrosu, bu sefer. Milletler Tiyatrosu programına katılmıya Paris merkezi tarafından davet edilmiştir. Milletler Tiyatrosunun organı olan "Rendez-Vous" dergisinin yayımlamış olduğu programa göre Devlet Tiyatrosuna 2 Hazirandan 4 Hazirana kadar üç gün ayrılmıştır. Bu üç günden ikisinde "On ikinci Gece" — "Krallar Gecesi" — nin, son gün de Refik Erduranın "Cengiz Hanım Bisikleti" adlı telif komedisinin oynanacağı ilân edilmektedir.

Bununla beraber, yetkili çevrelerden öğrendiğimize göre, Devlet Tiyatrosunun Paris turnesi prensip bakımından kararlaştırılmış, hatta Shakespeare'den "On İkinci Gece"nin oynanması da uygun görülmüş olmakla beraber, bu mevsim Milletler Tiyatrosu programında ağırlık merkebini Shakespeare oyunlarının teşkil ettiği

Oyun : "Sezuan'ın İyi İnsanı" (Der Gute Mensen von Sezuan"
Yazan : Bertolt Brecht.
Çeviren : Adalet Cimcoz, (Şiirler: Teoman Aktürel).
Tiyatro : Şehir Tiyatrosu (Tepebaşı).
Müzik : Mehmet Abut.
Dekor - Kostüm : David Pursley.

Konu : Sosyal ve politik eğilimleri bilinen Bertolt Brecht bu oyununda "iyilik, kötülük" problemine dokunmakta, insanoğlunun mutluluğunda önemli rolü olan bu iki unsurun toplum düzenini meydana getiren çeşitli müesseseler arasındaki uyuşmazlık yüzünden sürekli bir karışıklığa yol açtığını, sadece iyiliğin insanları mutlu kılmıya yetmediğini anlatmak istemektedir. Yazar kurtuluş yolunu eskimiş din. ahlâk, hukuk v.s. kavramlarının günümüzün gerçeklerine uygun olarak yeniden gözden geçirilip değerlendirilmesine ve "çalışma, yaratma" çabasına bağlar gibi. görünmekteyse de, seyirciye belirli bir "çözüm" öğüdünde bulunmamakta, epik tiyatro ilkesine bağlı kalarak onu, gördüğü olaylara göre bir yargıya varmakta serbest bırakmaktadır.

Oynıyanlar : Zihni Rona (sucu wang). Ertuğrul Bilda (1. Tanrı), Mete Sezer (2. Tanrı), Kayhan Yıldızoğlu (3. Tanrı). Ayla Algan (Shen Te ve Shui Ta), Fatma Andaç (Shini, Erden Ener (Malsahibi), Turhan Göker (Berber), Samiye Hün (Bayan Yang) v.s.

Beğendiğim : Beklân Alganın, epik tiyatro tekniğini ve estetiğini vuzuhla veren, oyunun ve temsilin bütününe sindiren, akıcı, ifadeli sahne düzeni. David Pursley'le Mehmet Abutun, çığırın kurallarına bağlı kalarak, gerekil çağırışımları duyuran etkili dekor ve müziği. Ayla Alganın - biri kadın, öbürü erkek- iki rolde, epik tiyatronun "anti-dramatique" oyun özelliğine bağlı kaldığı halde etkili, başarılı ikiz kompozisyonu: Sucu wang'da daha duygulu bir oyuna kaymakla beraber. Zihni Ronanın, Berberde Turhan Gökerin, Bayan Yang'ta Samiye Hünün çizmeği başardıkları renkli tipler. Adalet Cimcozun arı ve akıcı çevirisi; Teoman Aktürelin şiir değerini koruduğu şiirler.

Beğenemediğim : Sözü edilmeğe değer bîr şey yok.

Sonuç : "Sezuan..."m en önemli faydası, seyircimize, hele tiyatro yazarlarımıza epik tiyatroyu tanıtmak, kendi oyun geleneğimiz içinde -Karagöz ve Orta Oyunu- yeni akımlara, anlayışlara uygun oyunlar yazmanın zor olmayacağını duyurmak olacaktır. Abdülhak Hâmidin "Sabır ve Sebat". Oktay Rıfatın "Oyun İçinde Oyun", Haldun Tanerin "Fazilet Eczahanesi" ve "Lütfen Dokunmayın", Refik Erduranın "Ayı Masalı", Recep Bilginelin "İsyancılar" adlı oyunlarının epik tiyatro kurallarına göre yazılıp sahneye konulmuş olsaydılar, neler kazanmış olacağını düşünüyorum.

Lûtfi AY

"Sezuanın İyi İnsanı"
Fincancı hatırlarım ürküttü..

gözönünde tutularak, ayrıca yerli bir oyun götürülmesinden vazgeçilmesi ihtimâl dahilindedir. Bu konuda kesin bir karara varıldıktan sonra Devlet Tiyatrosu genel müdürü Cüneyt Gökçer Milletler Tiyatrosu tarafından gönderilmiş olan sözleşmeyi imza edecek ve Paris turnesinin gerekli hazırlıklarına başlanacaktır.

Son oyunlar

Ankarada mevsimin son oyunları birer birer sahneye çıkarılmaktadır. Bazılarının ise son provaları yapılmaktadır.

27 Mart Üçüncü Dünya Tiyatro gününde açılmış olan Altındağ tiyatrosunda oynanmıya başlanan Nazım Kurşunlunun "Merdiven" i büyük bir ilgi ve rağbet görmüş, ilk haftaların biletleri hemen hemen tamamiyle satılmıştır. Önceden de tahmin edilmiş olduğu gibi. Altındağlılar ayaklarına kadar gelen Tiyatroyu çok benimsemişler ve 350 kişilik salonu hiçbir akşam boş bırakmamıya azmetmiş görünmektedirler.

Devlet Tiyatrosunun mevsim sonu için hazırladığı öbür oyunlar ırasında Shakespeare'in "Julius Caesar" ı İle Oktay Rıfat'ın "Çil Horoz", Çetin Altanın da "Yedinci Köpek" adlı telif oyunları da vardır. Paris turnesinde oynanacak oyunlar kesin olarak belli olduğu zaman bunlara Refik Erduranın "Cengiz Hanın Bisikleti" ile Shakespeare'in "On İkinci Gecesi" röprizlerinin de eklenmesi beklenilmelidir.

Ovun : "Merdiven", (Oyun, 3 perde).
Yazan : Nazım Kurşunlu.
Tiyatro : Devlet Tiyatrosu (Altındağ).
Sahneye koyan : Asuman Korad.
Dekor - Kostüm : Hüseyin Mumcu.
Işık : Burhanettin Gerçekoğlu.

Konu : "Merdiven"de, yazarın daha önce Küçük Tiyatroda oynanmış olan "Branda Bezi" adlı oyununda işlemiş olduğu konu yeniden ve başka yönleriyle ele alınmakta: bütün bir ömür, "başlarını sokacak bir yuva" hâvâı eden, o yuvaya sahibolmak için uğraşıp didinen, sonra yıllar yılı "dişlerinden artırıp" biriktirebildikleri beş - on kuruşu, bu hayâl uğruna, çok defa dolandırıcılara kaptıran ortahalli ve dargelirli insanların çilesi... "Merdiven" emekli Hamdi, beyin, biraz tırmanayım derken kendisini hâlâ ilk basamaklarında emekler bulduğu,namuslu mühendis Vecihinin ise yerinde saydığı, hayat merdiveninin bir hamlede üst basamaklarına fırlayan İsmailleri ve bu gibi fırlayışların nedenini gösteriyor: doğruların tepetaklak gittikleri yerde düzenbazların başdöndürücü bir hızla yükselmeleri, küçük çıkarları için hep kötüleri destekleyen kontrol mühendisi Süreyya beyler ve benzerleri yüzündendir.

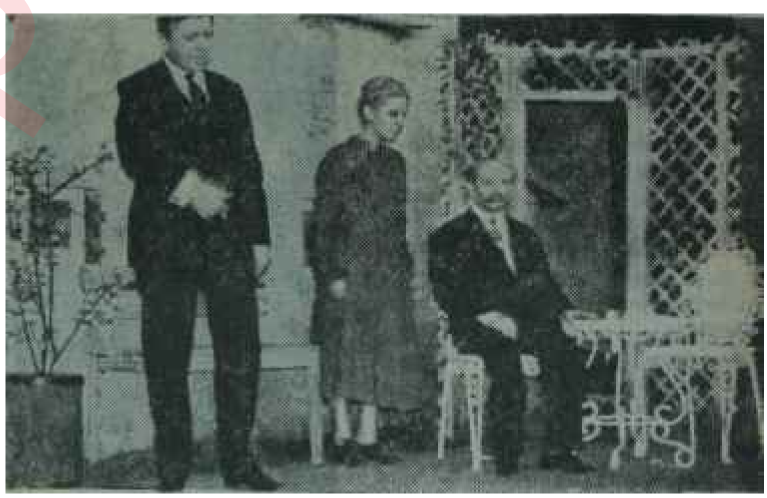
Oynıyanlar : Âli Cengiz Çelenk (Hamdi). Maral Üner (Şefika), Tekin Akmansoy (İsmail), Ergun Uçucu (Vecihi), Erol Aksoy (Süreyya bey). Nuri Gökseven (Mahmut). Nurhan Damcıoğlu (Gülsüm), Tansu Aytar (Mimar), Orhan Aral (Yaşlı Köylü), Kemal Okurer (Bir işçi).

Beğendiğim : Yazarın, yakından tanıdığı anlaşılan, bir konuda gerçekleri, ilgi çekici bir aksiyon ve rahat izlenen bir diyalog içinde dile getirmiş olması. Asuman Koradın canlı, renkli sahne düzeni. Hüseyin Mumcunun güzel dekoru. Âli Cengiz Çelenkin, yer yer melodrama kayma eğilimi bir yana bırakılırsa, inandırıcı, duygulu oyunu, Tekin Akmansoyun güçlü bir ifadeyle canlandırdığı ismail. Maral Ünerin, Ergun Uçucunun, Erol Aksoyun ve Nurhan Damcıoğlunun. rollerinin çeşitliliği, karakter farkları içinde, ölçülü bir oyunla çizdikleri ifadeli yüzler.

Beğenemediğim : Yazarın, zavallı Hamdı beyin İsmaile kaptırdığı ev konusunda, seyirciye tatmin edici bir açıklamada bulunmamış olması. Pek hızlı gelişen bazı olayların yeteri gibi "hazırlıklı" olmaması.

Sonuç : Altındağ semtinin kazandığı 350 kişilik bu güzel halk tiyatrosunun açılışı için iyi seçilmiş, iyi oynanan, faydalı bir halk oyunu.

Naciye FEVZİ

Altındağ Tiyatrosunda "Merdiven"
"Ağır, ağır çıkacaksın.."

MUSİKİ

Konser dinledim

Resitali veren : Verda Erman (Piyano).
Resitalin yeri : Ankara Konser Salonu.
Günü : 3 Nisan 1964 Cuma, Saat 20.30 da.
Program : Barok çağdan zamanımıza kadar uzanan çok çeşitli ve renkli bir program, dinleyicilerin ilk ilgisini çeken yöndü:

1. Bach - Saint-Saens: 28. kantattan uvertür,
2. Beethoven: Mi majör ,sonat, No. 30,
3. Brahms: Paganini'nin bir teması üzerine çeşitlemeler,
4. Mendelssohn: Prelüd ve Füg No. 1,
5. Paure : Üçüncü empromtü,
6. Tony Obin: Si minör sonat.

Ek olarak: 7. Brahms: Cappriccio, 8. Lizst: Paganini'nin bir teması üzerine fantezi.

Resitalin özellikleri : Verda Erman, memleketimizin yetiştirdiği olağanüstü çocuklardan birisi olarak bundan yedi yıl önce hükümet tarafından Paris Konservatuarında eğitim ve öğrenimini tamamlamak üzere Fransaya gönderilmişti. Yaşça küçük, fakat kabiliyet ve sanat dağarcığı yönlerinden büyük olan Verda, Konservatuarı iki yılda birincilikle bitirerek ihtisas yapmağa başladı. Türkiyede ve özellikle İstanbullu müzikseverler arasında büyük ün yapmış bulunan Profesör Lazare Levy hocasıdır. Bundan başka Noel Gallon'un yanında armoni ve kontrpuvan bilgisini geliştirmektedir.

Beğendiklerim : Verda, artık başlıbaşına bir virtüoz olmuş. Hem de öyle sıradan bir virtüoz değil, adamakıllı güçlü bir tekniğe, olağanüstü temizlikte bir tona, yumuşak, fakat kararlı bir "tuşe"ye mâlik bir piyanist...

Bach'da hâkim bir tekniğe sahip olduğunu gösteren Erman, Beethowen'de derin bir duygu âleminin de içinde bulunduğunu göstermek imkânına ulaştı. Zaten Beethoven'in bu son sonatları özellikle yeni piyanistler için birer olgunluk sınavı sayılır. Brahms, Mendelssohn ve Faure'de ise alabildiğine romantik gibi görünen Ermanı çağdaş Aubin'de tam realist bir yoruma ulaşmış gördük.

Beğenmediğim : Beğenmediğim değil de, "üzüldüğüm" desem daha doğru olur. Sebebi, bu kadar zevkli ve 1963 - 64 konser mevsiminin içinde asla unutamayacağım bir "pırlanta" olan bu resitale gösterilen rağbetin başarıyla orantılı olmayışı ve böylelikle konser "müdavimleri"nin daha çok isme ilgi gösterdiklerini bu fırsatla açıklamış oluşlarıdır.

Sonuç : Resital hem sanat alanında kayda değer bir başarı oldu, hem de Verda için çok olumlu bir merhale teşkil etti, Genç virtüözü candan kutlarım.

Daniyal ERİC

Verda Erman
Hayranlık uyandırdı

Haberler

Geçen haftanın başında, Salı akşamı. Alman Kütüphanesinde Profesör Koellreutter tarafından "Çağdaş müziği anlama konusunda estetik düşünceler" konusunda bir konferans verildi. Çok seçkin müzik meraklıları tarafından izlenen konferansın sonunda isteyenlerin soru sorabileceklerinin açıklanması üzerine Konser Salonu müdavimlerinin âşina siması Profesör Lessing ayağa fırlayarak, konferanscı Profesöre, "Elektronik müzik sizce bir sanat mıdır, değil midir?" diye sordu. Konferanscının "evet" demesi üzerine Lessing, heyecanla, "Bence hiç de öyle değildir!" dedi ve iki profesör' arasında -dinleyicilerin heyecanla izledikleri, bir saate yakın süren- şiddetli bir sanat tartışması cereyan etti.

Ünlü fransız viyolonselist Paul Tortelier geçen hafta verdiği bir resital ve iki orkestra konseriyle ankaralıların kalplerini bir kere daha fethetti. Gri renkli dağınık saçları, uzun boylu ve kuvvetli vücuduyla tipik bir fransız ve fizik bünyesiyle de tam bir viyolonselist olan Tortelier sanat yönünü ve olağanüstü hassaslığını da özellikle resitalinde çaldığı Bach, Beethoven ve Granados'ta gösterdi. Valentini ve Paganini isa teknik yönden ulaşılması çok güç bir seviyedeydi. Özelllikle yayına hâkimiyetine herkes hayranlık duydu. Orkestra konserlerinden ikincisinde hem temiz çalınması, hem de ifade edilmesi zorlu Hindemith'in konçertosunu büyük bir başarıyla çaldı.

Geçen haftanın en orijinal sanat olayını. Cumartesi günü tertiplenen Üniversite konseri teşkil etti. Keman hocası Necdet Remzi Atak ile bir öğrencisinin birlikte çaldıkları bu konseri, üstâd, geçen ay 80. yaşım idrak eden babası emekli General Renizi Yiğitgüdene ithaf etmişti. Nitekim konserin sonunda kendisine verilen çiçekleri babasına gönderen emektar keman hocası için önde oturan dinleyicilerden biri:

"— Hayırlı evlât" dedi.

Yanındaki arkadaşı ilave etti :
"— Evet doğru, ama hepsi okadarcık!".

PURO fay
1964 YILININ BÜYÜK PİYANGOSUNA
katılınız!
Piyangoya iştirak için...
3 adet Puro Tuvalet Sabunu kabı ile 3 adet Fay Temizleme Tozu kapağını P.K. 24 İstanbul adresine postalayınız. Zarfın arkasına açık adresinizi yazmayı unutmayınız. Kur'a numaralarınız adresinize gönderilecek ve kur'alar 28 Haziranda Noter huzurunda çekilecektir.
Ford
ARÇELİK
İkramiyeler:
FORD "GALAXIE" 64
10 ADET ARÇELİK BUZDOLABI
(en üstün kaliteli buzdolabı)
300 adet teselli mükâfatı
Talihiniz Açık Olsun...
Terkibinde G-11 bulunan
PURO
piyasada satın alabileceğiniz en mükemmel tuvalet sabunudur
Terkibinde TEXAPON Z. bulunan köpüklü-deterjanlı
fay
kalite bakımından üstün, fiat bakımından ucuzdur.

10
NİSAN
1964
TARİHİNİ
UNUTMAYINIZ
ÇÜNKÜ
BU TARİH
5
MİLYON LİRALIK
ÇEKİLİŞİN SON
PARA
YATIRMA
GÜNÜDÜR
T.C. ZİRAAT BANKASI